ҮХЭД МЕХАНИЗАТОРНУУД! Зэдынхид таряагаа амяарлан хадажа захалба

Колхоз, совхоз бүхэн таряанайнгаа эдеэшэмсээрнь нэгэшье үдэрөөр хожомдонгүй ряажа захалха зорилготой. Ургаса хуряалгын жэгдэрэн эхилтэр тэжээл бэлэдхэхэ түсэбөө ргэхын түлөө тэмсэе.

* * *

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

40-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№188 (10249) | 1963 оной августын 10, суббото | Сэн 2 мүнгэн

лос ехээр, һайнаар дараха

ўһа малай ашаг шэмэ дээшэлүүлгэдэ ргагүй хэрэгтэй гэжэ мүнөө малшан мэдэхэ болонхой. Һайн шанартай си-ээр дараһан лэ ажахынууд мал ажа-одуктнуудые абаха түсэбөө амжалга-р бэелүүлжэ шадана бшуу.

эһээ силос ехээр дараха гээшэ колхоз, удай шухалын шухала хэрэг болоно. й амта абаһан, аша үрыень ойлгоһон нуудай хүтэлбэрилэгшэд үдэр саг гээн-даал һаа ехэ силос дарахые оролдоно. эй «Сибиряк», Мухар-Шэбэрэй «Забай-колхозууд, Нарһатын, Яруунын совхо-илос дараха оньһожоруулагдаһан тус-игадануудые эмхидхээд, хээрын ногоо-ара таряагаар, наран сэсэг болон бу-гамалнуудаар силос элбэгээр даража й. Гансахан Нарһатын совхоз (дирек-нүхэр Павлов) гурбан мянга шахуу ртын силос дараад байна.

р-Шэбэрэй «Забайкалец» колхоздо си-раха хүдэлмэри бүхыдөө оньһожору-ай. Энэ колхоздо силос дарахаар эм-һэн бригада мүнөө үедэ полинуудай бшажа, комбайнай ябаха мүр гарга-дэһээ абтаһан ногоогоор силос дара-дэриин совхозой 2-дохи отделенидэ үбһэ гараар сабшаад, тэрэнээ мори р зөөжэ, силос дарана. Ивалгын, Эрхи-совхозууд наран сэсэгээ хуряажа заха-дын XX партсъездын нэрэмжэтэ кол-малай үбэлжөөнэй захаархи үрмэдэһэ , халаахай сабшагдажа, силостэ ороно.

үү ажахынуудай иимэ оролдосотойгоор ажа байбашье, энэ жэлдэ эртын силос га тон аали нобшоор ябуулагдана. Үн-хахад һарын туршада миил дүшөөд тонно силос дарагдаа. Һүүлэй мэдээ-республикын колхоз, совхозууд нёдон-энэ үеынхиһөө хоёр дахин бага силос д байнхай. Илангаяа Улаан-Үдын уп-иин XXI партсъездын нэрэмжэтэ, Хо-управлениин «Победа», «Коммунизм» зууд, Хяагтын «Дружба» колхоз, Кабан-совхоз болон бусад зарим ажахынууд хүрэтэр силос дараха хүдэлмэреэ хү-эхилээдүй байһаар.

ажахынуудта силостэ дараха ургамал байгаагүй гээшэ гү? Тиимэ бэшэ. Хээ-огоо, полиин заха, малай үбэлжөөнэй һэ, халаахай, наран сэсэг гэхэ мэтыс жа, силостэ дараха дүүрэн аргатай . Гансахан юун дутааб гэхэдэ, эдэ ажа-дай хүтэлбэрилэгшэд ажал хэрэгтээ ха-га багатайгаар хандажа, саг соонь эр-ос дараха хэмжээ абаагүй.

о таряа, кукуруза хуряалгын жэгдэ-лтэр үсөөхэн үдэрнүүд үлэбэ. Энэ үедэ , совхозууд бүхы хүсэеэ үбһэ хуряалга, аралгада табиха ушартай. Наран сэсэ-нһээ хойшо байлгабал, модохиржо а байна. Тиимэһээ тэрэниие түргөөр си-даража абаха шухала.

үү ажахынуудһаа жэшээ абажа, колхоз, бүхэн таряанай заха сабшаха, ком-й ябаха мүр гаргаха, үрмэдэһэ, халаа-бшажа дүүргэхэ уялгатай.

рэгэй совхозой жэшээгээр кукуруза гын эхилтэр силос дараха газартаа о зөөжэ хэршэхэ, бэлдэхэ шухала бо-Иимэ арга боломжонууд олохон ажа-дта бии. Үгышье һаа, таряанай хадаг-эхилхэлээр лэ һоломыень зөөжэ, кукурузын ногоонтой холижо, силостэ дараха эрилтэ табигдана.

Үйлэдбэриин управленинүүдэй, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд силос һайн шанартайгаар дараха хэрэгтэ анхаралаа табиха уялгатай. Юуб гэхэдэ, урда жэлнүүдтэ олохон ажахынуудта силос муугаар дарагдажа, гутаһан байха.

Үбһэ тэжээлэй хоморто силос муугаар, хайша хэрэгээр даража гутааха гээшэмнай гэмтэ ябадал болоно. Силос яахадаа гутанаб гэбэл, силосэй ногоон хайша хэрэгээр нягтаруулан дарагдана гээшэ. Илангаяа траншейн захаархи, газар дээрэ обоологдоһон силосэй хаяа мууса гэшхэгдэнэ ха юм.

Эртын силос дараха үедэ техникэ, автомашинанууд элбэг байбашье, тон бүтээсэ багатайгаар ашаглагдаһан байна. Силосэй ногоо зөөхэ машинануудай дутамагһаа комбайнуудай удаан саг соо миин хүлеэжэ һаатаха ушар олохон ажахынуудта үзэгдөө. Тиин нёдондо Сэлэнгын совхозой механизаторнуудай үүсхэлээр автомашинануудай хоорбо үргэдхэгдэһэн, ехэ болгогдоһон дүршэл энэ жэлдэ мартагдаад байна. Энэ һайн дүй дүршэл хаа хаанагүй үргэнөөр хэрэглэгдэхэ зэргэтэй. Нигээд таряа хуряалгын эхилхэдэ силосэй ногоо зөөхэ автомашинанууд бүри олоор дуталдаха бшуу. Тиимэһээ колхоз, совхозууд энээхэн үедэ силосэй ногоо зөөхэ автомашинануудай, тракторай тэргэнүүдэй хоорбые ехэ болгохо ушартай.

Гадна силос дарагшадай дунда социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, тэдэндэ һаадгүйгөөр хүдэлхэ арга нүхэсэл олгохо шухала. Тиимэ бригаднуудта хамтын эдеэ бэлдэхэ, поли дээрэ хүдэлжэ байһан комбайнернуудта байра дээрэнь халуун эдеэ абаашажа үгэхэ хэрэгтэй.

Тэрэшэлэн силос ехээр, һайнаар даража байһан бригадануудые материальна талаар урмашуулха, тэдэнэрэй ажалай түлөөһые имагтал дарагдаһан силосэй хэмжээгээр тодорхойлхо эрилтэ табигдана.

Үйлэдбэриин управленинүүдэй, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд энэ жэлдэ силос дараха түсэбөө заатагүй дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхэ уялгатай. Тиихэдээ дарагдаһан силосэй хэмжээе, шанарыень һайса шалгажа абаха шухала.

Силос ехээр, һайн шанартайгаар дараха гээшэ колхоз, совхозуудай мүнөөдэрэй дайшалхы зорилго мүн.

Мухар-Шэбэрэйхидэй үүсхэл дэмжэнэбди

Түнхэнэй колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин управлениин ажалшадай социалис уялгаһаа

Түнхэнэй үйлэдбэриин управлениин ажалшад орон дотороо хүдөө ажахын продуктнуудые элбэг дэлбэг болгохо тэмсэлдэ өөһэдынгөө хубитые оруулна. Һүүлэй жэлнүүдтэ манай ажахынууд таряалангаа зүбөөр хубаарилдаг болоһон, шэниисэ, горох гэхэ мэтэ ургаса ехэтэй ургамалнуудай тарилгые үргэдхэһэн байха юм. Энэмнай ороһо таряа абалгые дээшэлүүлгэдэ сэхэ нүлөөлһэн байна.

Түнхэнэй механизаторнууд, таряашад Кубаниин болон Мухар-Шэбэрэй таряашадай патриотическа үүсхэлые айхабтар ехэ баяртайгаар угтан абажа, гүрэндөө таряа худалдалгаар дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга абаба. Эдэнэрэй һайшаалтай ульгэр жэшээ маанадые үсэд шангаар ажаллаха, газар таряалангай, мал ажалай продуктнуудые элбэтжүүлхэ арга боломжонуудые саашадаа хүсэдөөр ашаглаха хэрэгтэ зоригжуулна.

Байгша ондо колхоз, совхозуудаймнай поли дээрэ баян ургаса эдеэшэжэ байна. Энэ ургасаяа саг соонь, гээлтэгүйгөөр хуряажа абаха гээшэ манай зорилго. Ургасымнай хуби заяан манай гарта гэжэ бидэнэр ойлгонобди. Эхэ орондоо, коммунис партидаа үнэн сэхэ, инаг дуратай байһанаа тодоор харуулха гэбэл, бидэнэр гүрэндэ таряа худалдаха социалис уялгаяа үлүүлэн дүүргэхэ болонобди.

Кубаниин, Ставрополиин, Доной олохон ажахынуудай дүй дүршэл дээрэһээ харахада таряа ехээр абахын тула ургасаяа түрүү аргаар, амяарлан хуряаха хэрэгтэй. Амяарлан хуряалга хэрэглэхэдэ ороохо таряан түргөөр хатажа, саг соогоо суглуулан сохигдоно гээшэ.

Кубаниин, Ставрополиин таряашадай патриотическа үүсхэлые дэмжэн манай «Сибиряк» колхозой гэшүүд өөһэдынгөө арга боломжонуудые тооложо үзөөд, гүрэндөө 23 мянган центнер таряа худалдаха гэжэ шиидээ гэхэ гү, али тарилгын гектар бүриһөө 3 центнер таряа гүрэнэй амбаарта оруулха байна. Энэнь манай үйлэдбэриин управлениин колхознигуудай, совхозуудай хүдэлмэришэдэй, мэргэжэлтэдэй дунда халуунаар дэмжэгдэбэ.

Кубаниинхидай, мухар-шэбэрэйхидэй үүсхэлые дэмжэн абаха зуураа, **управлениимнай колхозууд болон совхозууд байгша ондо гүрэндөө 360 мянган пүүд таряа худалдаха гэжэ хараалба. Тэрэ тоодо Саянай совхоз 13 мянган центнер, «Сибиряк» колхоз—23 мянган центнер, «Восточные Саяны» колхоз —10 мянган центнер, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз —9 мянган центнер, «Маяк»—5 мянган центнер таряа гүрэндөө худалдаха гэһэн уялга абанхай. Тиигэжэ управлениин ажахынууд бүхы дээрээ түсэбһөө гадуур 15 мянган центнер таряа тушааха зорилготой.** Гэхэтэй хамта бидэнэр ерэхэ жэлэй тарилгада хүсэд хүрэхэ үрэһэ хаажа, малай тэжээлдэ һөмөлхо, намарай эртын паар 15 мянган гектарта хахалха хүсэлэнтэйбди. Энэмнай ерэхэ жэлэй ургасын үндэһэ һуури болоно үгэхэ байһаниинь дамжаггүй.

Урдаа табиһан эдэ зорилгонуудаа бэелүүлхэ арга боломжонууд маанадта гүйсэд бии. Мүнөө жэлдэ колхоз. совхозуудаймнай полинууд дээрэ 88 комбайн, 33 лафетнэ жатка болон бусад техникэ хүдэлхэ юм. Энэ техникэ дээрэ хүдэлхэ механизаторнууд бэлэн.

КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй шиидхэбэреэр зоригжоһон Түнхэнэй таряашад гүрэндөө 360 мянган пүүд таряа тушааха гэһэн уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэ гэжэ түрэл Коммунис партияа, Совет правительствыень найдуулнабди. Энэмнай манай орон дотор коммунизм байгуулха хэрэгтэ өөһэдымнай хубита болохо бшуу.

Түнхэнэй үйлэдбэриин управлениин колхоз, совхозуудай ажалшадай даабаряар социалис уялгада гар табигшад: **В. Д. Серебренников** — үйлэдбэриин управлениин начальник, **Ю. А. Византийский**—хүдөөгэй парткомой секретарь, **П. Д. Бельгаев** — аймгүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо, **Н. А. Домышев** — «Сибиряк» колхозой түрүүлэгшэ, **Г. Н. Тугарин**— парткомой секретарь, **Б. Н. Цыденов** — «Восточные Саяны» колхозой түрүүлэгшэ, **В. К. Пахахинов** — парткомой секретарь, **Л. Н. Шагдуров**— Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ, **Б. М. Кырмыгенов**, — парткомой секретарь, **В. А. Халтуев**— «Маяк» колхозой түрүүлэгшэ, **Д. Г. Шагнаев** — парткомой секретарь, **З. Г. Таханов**—Саянай совхозой директор, **В. Б. Будаев**— парткомой секретарь.

ХУРЯАЛГА ЭХИЛЭЭ

Энэ жэл Зэдын үйлэдбэриин управлениин XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоз 33 мянган пүүд ороһо гүрэндэ худалдахаар дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга абаа. Энэнь нёдондонойхидо орходоо нэгэ хахад дахин ехэ болоно.

Мүнөө тус колхозой гэшүүд энэ ехэ уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр, саг болзор соонь дүүргэхын тула таряанайнгаа эдеэшэхэлээр лэ амяарлан хуряажа захалба. Колхозой эрхим комбайнернууд Леонтий Вершинин, Пётр Бердников гэгшэд Ехэ полиин таряалан дээрэ шэниисын түрүүшын баалнуудые зурылгажа байна. Леонтий Вершинин «СК-3» комбайнда шагталагдаһан «ЖВН-10» жаткаар шэниисэ амяарлан хадаха зуураа, түрүүшын үдэртэ 30 гаран гектар хадаба. Пётр Бердников мүн лэ амжалтатайгаар эндэ хүдэлнэ. Тэрэ үдэр бүри 20—30 гектар хадана.

Мэнэ иигээд колхозой бусад комбайнернууд, механизаторнууд таряа хуряалгадаа жэгдэрэн орохонь. Тэдэнэр мүнөө эндэ хүдэлхэ бүхы техникэеэ үшөө дахин шалгажа үзэнэ, тоһодоно. Зарим нэгыень дахин заһабарилна, ябуулаадшье үзэнэ.

Д. Бадмажапов.

40 мянган центнер тарян—манай хубита

НАРҺАТА. Августын 9, **(телефоноор абтаба).** Ороһо таряа ехээр абахын түлөө тэмсэжэ, манай Нарһатын совхозой ажалшад байгша ондо ороһото ургамалнуудай тарилгые нэгэ мянган гектараар үргэдхэһэн юм. Эдэ үдэрнүүдтэ совхозоймнай полинууд дээрэ 12400 гаран гектар дээрэ таряанай баян ургаса эдеэшэжэ байна. Хабар тариһан, мүн намарайшье таряан һайнаар ургажа, ешмээн хүсэд эдеэтэй болонхой. Тиигэжэ совхозой 4-дэхи фермын механизаторнууд ешмээн амяарлан хадажа захалба. Партиин XXII съездын делегат, совхозой эрхим механизатор Николай Михайлович Виноградов комбайнаа хэлхы үргэн ешмээнэй поли дээгүүр залан оробо.

Краснодарай хизаарай таряашадай патриотическа үүсхэл тухай КПСС-эй ЦК-гай тогтоолые зүбшэн хэлсээд, Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин колхознигуудай, механизаторнуудай социалис уялгануудтай танилсажа, совхозоймнай механизаторнууд, мэргэжэлтэд түрүүн абаһан уялгаяа дээшэлүүлэн хубилгаба. **Байгша ондо совхознай гүрэнэй амбаарта 40 мянган центнер таряа оруулха гэхэ гү, али түсэбһөө гадуур 13 мянган центнер таряа тушаахаар шиидэбэ.**

Ургасаяа эрхим һайнаар хуряажа, абаһан энэ уялгаяа дүүргээд, ерэхэ жэлэй тарилгада хэрэглэгдэхэ үрэһэ хүсэд хааха, эдеэ хоолдо, малай тэжээлдэ хэрэглэгдэхэ таряа үлөөхэ зорилготойбди.

П. М. Павлов,
совхозой директор;
К. Д-М. Цыдыпов,
парткомой секретарь;
Г. П. Туезов,
рабочкомой түрүүлэгшэ;
Ц. Ж. Базаров,
ВЛКСМ-эй комитедэй секретарь.

Баяр хүргэбэ

Кабанскын аймагай, мүн Кабанскын сельскэ Соведэй гүйсэдхэхэ комитедүүдэй хүдэлмэрилэгшэд, алба хаагшад сүлөөтэй сагтаа Кабанскын совхозой сабшалан дээрэ ошожо, үбһэ хуряалгадань ехэхэн туһаламжа үзүүлнэ. Эдэнэр һаяхан хоёр үдэрэй хугасаа соо тус совхозой нэгэ отделенидэ 400 центнер эрхим шанартай үбһэ хуряажа үгөө. Эндэ Ц. Хамаганова, А. Фистова, Н. Кузнецова, Е. Морозова, М. Быкова болон бусад илангаяа һайнаар ажаллаһан байна.

Кабанскын совхозой хүтэлбэрилэгшэд тус воскреснигтэ хабаадаһан эмхи зургаанай хүтэлбэрилэгшэдтэ, алба хаагшадта тэжээл бэлэдхэлгэдэ горитойхон туһаламжа үзүүлһэнэйнь түлөө халуун баярые хүргөө.

А. Бусурманов.

ВЦСПС-эй мэдүүлгэ

фессиональна Союзуудай Бү-на Центральна Совет, Совет-юзай хүдэлмэришэд, алба адай зүгһөө агаарта, замбуу-йдада, уһан доро ядерна зэб-туршалгые хорихо тухай Моск-эталагдаһан хэлсээе халуунаар юба.

тскэ правительствын сэхэ эб найрамдалда дуратай гаполитика бэелүүлдэгэй ашаар гай хэлсээнүүд амжалтатай-түрэбэ гээд бидэнэр тоолоно-мэ ВЦСПС-эй мэдүүлгэ соо ихэй. Советскэ правительст-гадаадын политикые бүхы со-үнүүд, дэлхэйн ажалшад ха-р дэмжэнэ гээд тэндэнь зааг-

тадай правительство энэ хэл-эсэргүүгээр, Советскэ Союагалан ёһоной политикада гүүгээр тэмсэнэ, үнэндөө дайн байлдаа үүсхэхэ һэдэлгэтэй хүнүүдтэ туһална. Иимэ байһандань совет ажалшад гайхана гээд мэдүүлгэ соонь тэмдэглэгдэнэ.

Хитадай компартиин хүтэлбэриин хоротой, можо болохо гэһэн хараа шугамые манай ороной ажалшад сэхэ шууд буруушаана гэжэ мэдүүлгэ соо заагданхай. Совет арадые СССР-эй правительствада эсэргүүгээр табиха гэһэн КПК-гай хүтэлбэрилэгшэдэй һэдэлгэнь сохом буруутаха гээд манай ороной ажалшад мэдүүлнэ.

Термоядерна дайнай аюулые уридшалан сарахын, бүгэдөөрөө, хүсэдөөр буу зэбсэг хуряахын, арадуудай хоорондо эб найрамдал, аюулгүй байдал тогтоохын түлөө тэмсэлээ бүхы дэлхэйн ажалшадай шангадхахыень СССР-эй профсоюзууд уряална.

(ТАСС).

Договорто гар табихада болохо

МОСКВА, августын 8. СС). Агаарта, замбуулинай да, уһан доро ядерна зэб-туршалга хорихо тухай орто Москвада авгус-5-да Советскэ Союзай, -гай, Великобританиин тельстванууд гар таа байна. Мүнөөдэрһөө доро Москвада, Вашино, Лондондо энэ догоо бусад гүрэнүүд гар таэхилхэнь.

һэдынгөө правительствадай үмэнэһөө Индиин Ресикын СССР-тэхи элшэн Т. Н. Кауль, Болгариин Арадай Республикын гадаадын хэрэгүүдэй министр И. Башев, Мексикиин Холбоото Штадуудай СССР-тэхи элшэн сайд Г. Лусио, Ганын республикын СССР-тэхи элшэн сайд дж. Эллиот, Венгриин Арадай Республикын гадаадын хэрэгүүдэй министр Я. Петер, ГДР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр Л. Больц гэгшэд мүнөөдэр Москвада энэ договорто гар табиба.

Договорто гар табилга үргэлжэлһөөр.

ХОНИШОДОЙ БРИГАДА

Үбэлжэлгын үедэ хүсэд хүрэхөөр үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ гээшэ мүнөө үедэ колхоз, совхозуудай эгээн шухала зорилго болонхой. Зундаа һайнаар хүдэлһэн лэ хүнүүд үбэлдөө һанаа амар ябадаг гэжэ малшад хөөрэлдэнэ.

Хориин үйлэдбэриин управлениин Чисаанын совхозойхид энэ асуудалда эзэн ёһоор хандана. Үбһэ хуряалгын эхилхэһээ урид бригада, фермэ, отара бүхэндэ бүдүүн тэжээл бэлэдхэхэ. силос дараха тусхай даабари үгтөө һэн. Тиимэ даабари абаһан коллективүүд хайшан гэбэл ехэ тэжээл суглуулжа абахаб гэжэ оролдожо захалаа.

Григорий Мадархановай хүтэлбэрилдэг ажахын тоосоондо ороһон хонишодой бригадын 15 хүниинь тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэридэ ябана. Бригадын 3400 хонидто ехэхэн лэ тэжээл хэрэгтэй ха юм.

Хура бороонойшье ороходо тэдэнэр гараа дэлгээд һуугаагүй. Тиимэ үдэр набшаһата тэжээл суглуулдаг заншалтай.

Бригадын хонишодто даалгагдаһан 220 гектар сабшалан дээрэһээ 2400 центнер үбһэ хуряахаар хараална. Энэ түсэбөө заатагүй дүүргэхэ байһандаа тэдэнэр этигэнэ.

Хонишодой энэ түсэбөө бэелүүлхэдэнь техникэ ехэ туһа хүргэнэ. Андрей Еремеев тракторна тармуурта ажаллана **(баруун гарһаа).** Энэ тармуурнь нэгэ ябахадаа 14 метр үргэн газарай үбһэ суглуулна.

Үбһэшэдтэ һургуулиин һурагшад ехээр туһална. Механизатор Сергей Любин бухалаар ерэһэн үбһые тэрэ доронь һүри дээрэ гаргана **(зүүн гарһаа).**

И. Осетровой фото.

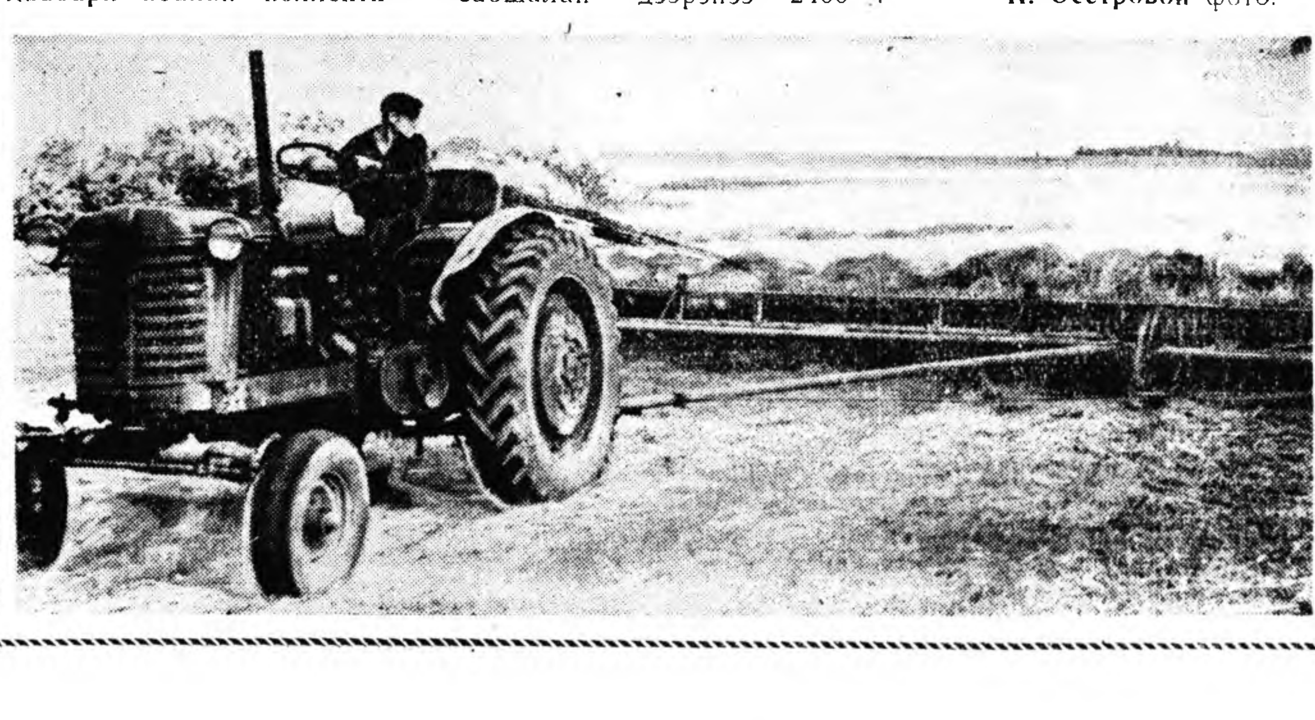

Горох хуряалгын хаһа оробо, шамдаха саг ерээ

КАБАНСКЫН СОВХОЗОЙ МЕХАНИЗАТОРНУУДҺАА ЖЭШЭЭ АБАМААР

ТЭЖЭЭЛ ЕХЭТЭЙ ургамал болохо горох манай республикын колхоз, совхозуудай оршон байдалда ехэ зохиижо, лаб батаар нютагжаа, ашаг шэмынгээ амга танюулжа эхилээ гээшэ. Горох тарижа, һайнаар ургуулжа шададаг ажахынуудшье жэл ерэхэ тума яһала олон болојо байна. Энэ талаар Кабанскын үйлэдбэриин управлениин зарим ажахынууд бүришье ашатай амжалта туйлана.

Тус управлениин ажахынууд энэ жэлдэ горохой тарилгые нёдондонойхидо орходоо хоёр дахин ехэ болгоһон байна. Мүнөө алишье ажахын полинуут дээрэ яһала һайн ургасатай горох түлэг дундаа эдеэшэжэ, түргөөр, гээлтэ урилтэгүйгөөр энэ бэеэрээ хуряажа абагты гэжэ үглөө мүнөө даллуутай байна.

Зүгөөр горох һайнаар ургуулжа шададаг болоошье һаа, ургуулһан юумээ хаһа саг соонь, заахаңшье гээлтэгүйгөөр хуряажа абаха гэһэн тон шухала зүйл шиидхэбэреэ гүйсэд олоодүй гэмээр. Сэхынь хэлэхэдэ, хуряалгын зохисотой һайн технологи гээшые үшөөл хүсэд ёһоор манай эндэ шудалаадүй бшуу. Тиимэһээл ямар нэгэн һайн онол арга зохёохо гэһэн бодол олоной һанал сэдьхэл хүдэлгэдэгынь мэдээжэ.

Энэ талаар Красноярскын эрдэм шэнжэлгын хүдөө ажахын институдай хүдэлмэрилэгшэд ехэ болохотой арга бодомжолжо, ажахынуудта нэбтэрүүлжэ эхилээ юм. Тэрэ онол аргые өөһэдөө туршаад үзэхэ гэжэ Кабанскын совхозойхид тон зүб шиидэһэн байгаа. Тэрэнээ бодото дээрэнь туршаадшье үзөө.

...Колесово тосхондохи совхозой 3-дахи отделениин Рытые поля гэжэ горох тариһан участок. Горох шэнэ аргаар хуряахын тула түхеэрэгдэһэн машинанууд эндэ асарагданхай, тэдээндэ ажаллаха механизаторнууд туршалгада бэлдэжэ, энэ тэрэ юумэеэ шэнжэлнэ, шүрэб юумэ шангадхана. Удабашьегүй эндэ айлшад бууржа захалба. Эдэмнай Кабанскын үйлэдбэриин управлениин колхозууд болон совхозуудай главна инженернүүд болон агрономууд, «Сельхозтехникэ» нэгэдэлэй отделениин, ЦРМ-гэй, үйлэдбэриин управлениин мэргэжэлтэд.

ГОРОХ ХУРЯАХА шэнэ онол арга туршалгын түр зуурын семинар поли дээрэ нээгдэжэ, горох сабшадаг косилкануудые, сабшагдаһан горох суглуулан сохидог болгон түхеэрһэн «СК-3» комбайнуудые захаһаань туршажа эхилнэ. Эндэ горох хуряахаар түхеэрэгдэһэн иимэнүүд техникэ байгаа. «МТЗ-5», «ДТ-28» тракторнуудта хажуу тээнь шагталһан, сабшаһан үбһөө дары баал болгон монсогойлдог түхеэрэлгэтэй косилканууд.

Тракторай урагшаа ябажа, косилкын хюрөөдэ отологдоһон ногоон үзүүрынь бага өөдэнь һагад табижа, годиилгоһон, дам дамаа бэе бэеһээ ута болоһон решетко болон зэргэлһэн гохо шэнги тохигор түмэрнүүд дээрэ унахадаа, хуйлагдан монсогойржо, баалханууд болон газар дээрэ хэбтэнэ. Хожом энэ бэлэн болоһон хатанхай баалханнуудые подборщигтой «СК-3» комбайнаар суглуулан сохихо ушартай болоно. Иимэ баал болгодог түхеэрэлгэтэй косилкаар горох сабшахада тармажа баал хэһэнэй хэрэггүй болоно бшуу. Шэнгэн ургасатай газар иигэжэ сабшахада һайн.

Үндэр, һайн ургасатай горохые баал болголтогүйгөөр үргэлжэдэнь сабшаад, хатамсаарнь подборщигтой комбайнаар сохижо абаха арга бүришье бүтээсэ ехэтэй, урилтэ хоролтогүй байха. Иимэ гуримаар горох хуряахын тулада «КНУ-6» («КНУ-6М») түхэлэй үбһэнэй косилка «МТЗ-50» тракторта үлгэгдэжэ, үбһэ сабшаһан шэнгеэр горох үргэлжэдөө унагаагдаха болоно. Тэрэнэй нэгэ доро абасань 6 метр шахуу.

Юрын гуримаар сабшагдаһан горох түргэн хатадаг. Сабшагдаһан тэрэ горохые «СК-3» комбайнда подборщик табижа, сохижо абаха байна. Зүгөөр подборщигынь комбайнай барбанай аманда байдаг шэнги богонихон бэшэ, харин хоёр подборщик холбожо, үргэлжэ болгон тааруулан һуулгана. Ийхэдээ комбайнай абасань 4 метр үргэнтэй болохо зэргэтэй.

Эдэ бүгэдэ туршалгануудые трактористнууд М. В. Нечкин, Н. Н. Жуков, М. Ф. Корытов, «СК-3» комбайн жолоодогшо И. Г. Сырин, механик А. И. Округин семинарта хабаадагшадта тэрэ онһоһоо тушаа ойлгосотойгоор харуулжа, хэлэжэ үгэбэд.

«СК-3» комбайнай подборщигые хедерэй бүхы үргэн соо тааруулан табихада ехэл ашатай урэтэй байна гэжэ эндэ сугларагша бүхэн сэдьхэһэн байна. Ушарынь юуб гэхэдэ, **нэгэдэхеэр,** ургаса һайнтай горохые баал болгохододо газаа талань хатаад, дотороо ноймтон байдаг. Тиигэжэ үни удаан газар дээрэ хэбтэхэ, хатаашань һайража эхилхэ, гээлтэ хоролто ехээр болохонь гайхалгүй. Баал болон монсогойржоншье ябахадаа горохой үрэһэтэй буурсагууд олоор таһаржа унадаг байна.

Хоёрдохёор, газар дээрэ нэлэнхыдэ нэгэ жэгдээр унаад хэбтэһэн горох тон түргөөр хатаха, горохой үрэһэтэй буурсагууд эндэһээ ехээр таһархагүй. Иимэһээ хоролто урилтэ эрид хорооһодохо арга олгогдоно бшуу.

Гурбадахяар, сабшагдаһан горох суглуулан сохижо ябаһан комбайн хадаа нэгэ жэгдэ, нэгэл хэмжээндэ хүдэлхэ ёһотой болоно. Заримдаа хооһоор хүдэлхэ гү, али барабандань һолоомоной ехээр орёолдожо, хахаха ушар сүм зайсуулагдана. Энээгээр болоходоо комбайн бүри һаадгүйгөөр ашаглагдаха зэргэтэй болоно ха юм.

Дүрбэдэхеэр, горох сохижо ябаһан комбайнай бүтээсэнь хоёр дахин дээшэлхэ ушартай. Хэрбээ урдань ганса подборщигтой ябахада хахад хедер ашаглагдадаг һаа, мүнөө абасань хоёр дахин үргэдхэгдэнэ гээшэ.

СУГЛАРАГШАДТА харуулхын тулада 2-3 хоног урда тээ «КНУ-6» косилкаар сабшаһан горох подборщигоор һабардуулан суглуулжа сохёод үзөө. Горохтой эшэнүүд сэбэрээршье абтана, таһаржа газар дээрэ үлэһэн горохтой буурсаг бүри харагданагүй гэхээр. Сохигдоһон һолоомо, михиинэ соошье мүн лэ сэбэр.

Иигээд байхада иимэ аргаар горох хуряабал тон таарамжатай байһые бодото жэшээ баримталжа үгэбэ. Горох хуряалгые тон богонихон болзорто, гээлтэ урилтэгүйгөөр, ажалай болон техникын хүсэ ехээр гаргангүй, бага зоори гаргашалжа үнгэргэхэ гэһэн эрилтын бэелүүлэгдэхэ байһаниинь дамжаггүй.

Комбайнернууд нүхэд Сыркин, Округин гэгшэд совхоз соогоо түрүүлэн, ооһэдынгөө «СК-3» комбайнуудта үргэн подборщигуудые тааруулжа, туршалга хэжэ үзөө, хүршэнэртөө харуулаа. Шэнэ юумэ нэбтэрүүлхэ талаар шадамар бэрхэ, нэтэрүү оролдосотой, эдэбхи үүсхэлтэй байһандань эдэ хоёр механизаторнуудта баярхалан хүргэмөөр.

— Манай совхоз 1500 гаран гектар горох тарихабди. Ургасань һайн. Энэ ургасые түргөөр хуряажа абахын тула ехэл хүсэлэл оролдолго гаргагдажа байна. Баал хэлгүйгөөр сабшагдаһан горохоо хатаажа, һүүлээрнь суглуулжа абахын тулада красноярскынхидай зохёоһон зүйлые ооһэдтөө хэрэглэхэмнай. Горох сабшажа унагаахын тула 30 агрегат гансата табигдахань. Тиихэдэ өөрөө ябажа хуряадаг ороохоной бүхы комбайнууд үргэн подборщигуудтайгаар хүдэлхөөр түхеэрэгдэжэ байна. Горох хуряалга эхилхэ саг тулажа ерээ, тиимэһээ техникэ бэлдэлгэеэ бүри шангадхажа байнабди, тиигээдшье үглөө мүнөөдэрһөө гол түлэб бэлэн болонтохо бэзэ,— гэжэ Кабанскын совхозой главна инженер нүхэр Гущин хөөрэнэ.

Нёдондо 4000 гаран центнер горохой ороохо гүрэндэ тушааһан энэ совхоз мүнөө жэлдэ 6600 центнер худалдаха түсэбтэй аад, тэрэнээ 10,5 мянган центнертэ хүргэхэ гэһэн зорилготой. Горох хуряалга дээрэ аша үрэ ехэтэй түрүү онол арга үргэлжэдэнь нэбтэрүүлжэ, ажалаа эмхидхэхээ байһан тус ажахын тараашадай хэлэһэндээ байһаниинь дамжаггүй.

Гэхэтэй хамта респу[…] үйлэдбэриин бусад управл[…] дэй ажахынууд кабанск[…] жэшээгээр иимэ түрүү о[…] га ажал хүдэлмэридөө хэ[…] тэдэнһээ һургаал абаха[…] мүн лэ найдамаар.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Үргэ[…] борщигтойгоор түхеэр[…] «СК-3» комбайнаар сабш[…] горох суглуулан сохижо[…] 2. Совхоз соогоо түрүүлэн[…] түхэлэй хоёр комбайнда[…] подборщик түхеэрһэн ме[…] торнууд нүхэд И. Г. С[…] (зүүн гарһаа), А. И. Окру[…] шэд. 3. «МТЗ-50» трактор[…] хогдоһон «КЗН-6» кос[…] агрегат түрүүлэн ябана.

Г. Цырето[…]
манай тусхай […]

2.

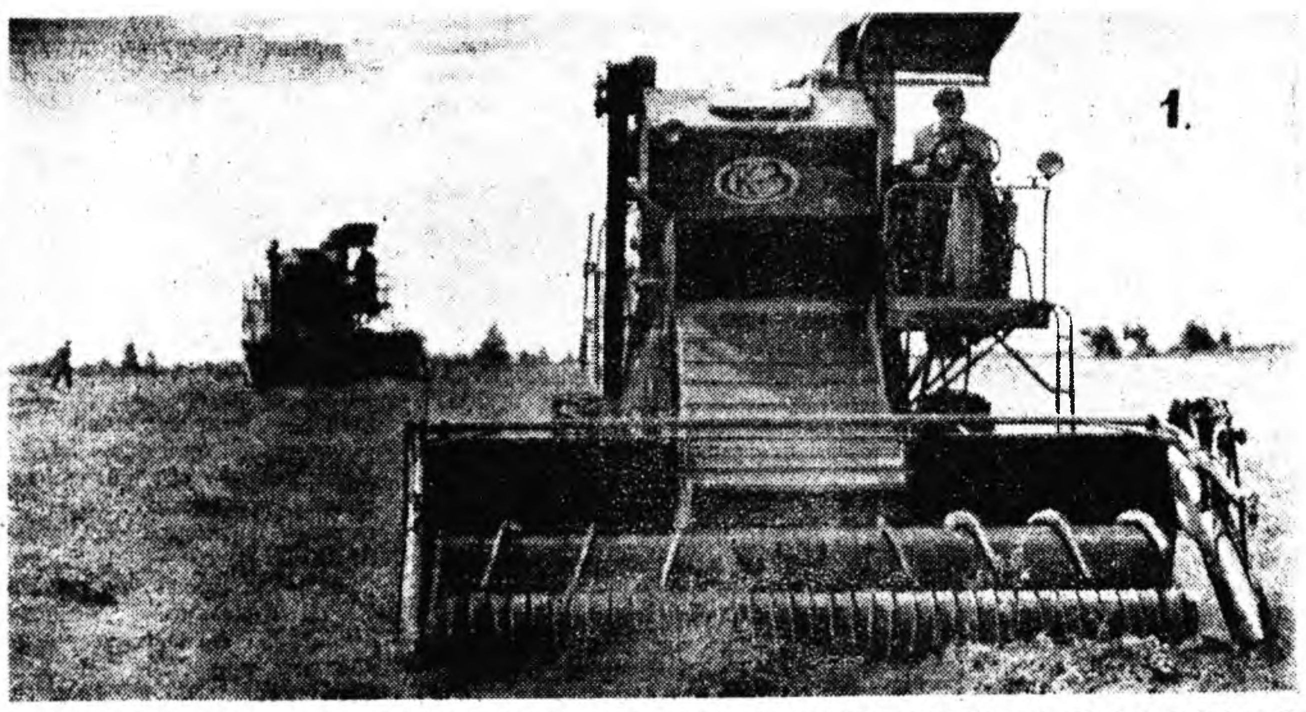

1.

3.

КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй тогтоолые бэелүүлэн

Ажал—хүниие хүмүүжүүлхэ хүсэтэ зэбсэг

Нютагайнгаа эрхэ байдалһаа дулдыдажа, бэе бэеһээ холо, таһаранги ажаһуудаг загаһашад, геологууд, оро үсэхэгшэд, ангуушад болон бусад ажалшадайнгаа соёл гэгээрэлэй албаа эрилтые һайнаар хангахын тула Хойто-Байгалай районно партиина организаци яһалал оролдолго гаргадаг юм. Зоной дунда политико-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин хэр зэргэ эрхилэгдэжэ байһан тухай асуудал нёдондо жэлэй март һарада партиин райкомой пленум дээрэ тусгаар хэлсэгдээ һэн. Энэ шухала асуудалаар һүүлэй үедэ эхин партийна организацинууд, соёл гэгээрэлэй эмхи зургаанууд олон хэмжээ ябуулгануудые хараалжа, тэдэнээ дүүргэлтэ болгохын тула шангаар тэмсэдэг болоо. Хажина агитационно-ойлгуулалмажын, соёл сурталай хүдэлмэри һайнаар, үйлэдбэритэй нягта холбоотойгоор ябуулагданаб, тэндэ ажалай амжалта туйлагдадагынь мэдээжэ.

Энэ жэлдэ Нижне-Ангарскын загаһанай комбинат зураа һарынгаа түсэбые 168 процент дүүргэһэн юм. Энэ илалта ушар ёһо, үг зорилгоёо һайса мэдэлэг, эдэбхи ехэтэй загаһашадай ажалаар туйлагдаа. Жэлэйнгээ түсэб июлиин 20-до 50 процентээр үлүүлһэн нүхэр С. С. Переваловай звено бүгэдэндэ жэшээ болојо, тэрэнһээ олон загаһашад һургаал абана. Ашагта малтамал бэдэрдэг Хойто-Байгалай экспедициин хүдэлмэрилэгшэд коммунис ажалай коллективэй нэрэ зэргын түлөө тэмсэлдээ һай һайн амжалтануудые харуулан, түсэб даабаряа мүн лэ ходо үлүүлэн дүүргэнэ. Бүхы аймаг соохи ажалшадай диилэнхи хубинь коммунис ажалай, коммунис культурын, байдалай түлөө мүрысөөндэ хабаадалсана.

Политическэ гэгээрэлэй үнгэрэгшэ жэлэй һуралсал урда урда онойхидо орходоо эмхитэй һайнаар үнгэрөө. Яахадаа тиигээб гэхэдэ, ехэнхи полит-кружогуудые предприяти, эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд өөһэдөө ударидан хүтэлжэ, зааһан теоретическэ материалаа үйлэдбэритэй нягта холбоотойгоор ойлгуулжа, коммунист, партийна бэшэ эдэбхитэдэйнгээ үзэл сурталай хэмжээе дээшэлүүлэн, тэдэнэйнгээ хүсөөр бүхы коллективээ үндэр бүтээсэтэ ажалда элсүүлдэг болоо. Пропагандист-хүтэлбэрилэгшэдэй дундаһаа Калининай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Просянников, экспедициин түлөөлэгшэд нүхэд Чабаненко, Гешенко, Пак, загаһанай комбинадай хүдэлмэрилэгшэд нүхэд Перецкая, Неклюдов, Клочихин гэгшэд илангаяа үүсхэл һайнтай, оролдосотойгоор ниитынгээ уялгада хандадаг.

Аймагайнгаа замай залуурщадай ажалай түрүү дүй дүршэл бүгэдэнэй хэрэг болгохын тула ехэхэн хүдэлмэри хэгдэдэг болоо. Жэшээнь, коммунис ажалай ударник, уншэй суута загаһашан, бригадир нүхэр Н. Н. Нечкинэй хүдэлмэри тухай тусгаар брошюра хэблэгдэһэн байна.

Гэхэтэй хамта зоной дунда ябуулагдадаг хүмүүжэл-болбосоролой хүдэлмэри мүнөө сагай эрилтэдэ хүсэд харюусанагүй. Нютагай эхин партийна организацинууд, культурын эмхи зургаанууд үшөөл һулаар хүдэлнэ, ниитынгээ ажал ябуулгада олон дутагдалнуудтай гэжэ һая болоһон районно парткомой пленум тэмдэглээ. Жэшээнь, аймагай «Знание» бүлгэмэй лекторнууд өөрынгөө үүргые муусa дүүргэнэ. Холын газарта ажалладаг хүдэлмэришэдтэ, колхозниигуудта ошожо, тэдэнэр һонирхолтой һайн лекци, элидхэл хэнэгүй. Агитаторнуудай өөһэдынгөө уялгада ёһо тэдысэ хандаха ушар, ямар нэгэн шухала юумэнэй гарахадал участогуудтаа ошодог заншал үшөөл олонхи газарта үзэгдэһөөр.

Культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэри ажалшадай урда табигдаһан зорилгоһоо гээгдэнэ. Клуб, библиотекэ даагшад өөһэдынгөө ажалые хатар танца эмхидхэлгээр, кино гаргуулаад, үдэрэй нэгэн-хоёр ном үгэһөөрөө хизаарлаад, бэшэ оидоо хүдэлмэри ябуулнагүй. Аймагай түйсэдкомой культурын таһагые даагша нүхэр Корытов ажалшадай сүлөөтэй сагтаа ашагтай зохидоор, культурнаар амарха тухай һаналаа ехээр табинагүй, эмхи зургаануудайнгаа дутуу дундануудтай эбсэшэнхэй. Пленум дээрэ үгэ хэлэһэн загаһашан С. С. Перевалов соёлой хүдэлмэрилэгшэдтэ загаһашадай ехэ гомодолтой байһые мэдүүлбэ. Тэдэнэр радио шагнанагүй, газетэ олон хоногоор гээгдэжэ абана. Арай гэжэ нэгэ кинодо ерэхэдэ гансата 2-3 картина табижархидаг.

Социалис мүрысөө улам үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, тэрэнэй дүнгөө, аша үрэ ехэдхэхэ тушаа зохихо эмхидхэлэй, политическэ хүдэлмэри мүн лэ һулаар ябуулагдана. Энэниие юун гэршэлнэб гэхэдэ, аймагта үйлэдбэринэнгөө түсэб даабари дүүргэдэггүй бригаданууд, ажахынууд бии.

Эдэ дутуу дундануудай тухай парткомой секретарь нүхэр Цыренов элидхэл соогоо, пленум дээрэ үгэ хэлэһэн нүхэд дэлгэрэнгыгээр элишэлэн шүүмжэлээд, тодорхой дурадхал һанамжануудые табиһан байна. Тиигэжэ КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй шиидхэбэриин ёһоор соёл сурталай хүдэлмэриие хаа хаанагүй эрид шууд һайжаруулха, хүниие ажал хүүлжэ хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ хандуулха, ниитэдэ харша урданай үзэл бодолой үлэгдэлнүүдтэй шангаар тэмсэхэ гэһэн шухала зорилгонуудта пленум онсо анхаралаа хандуулаа.

Соёл сурталай асуудалаар июниин Пленумэй тогтоолые, районно парткомой пленумэй абаһан тодорхой шиидхэбэриие бэелүүлхын түлөө мүнөө Хойто-Байгалай бүхы коммунистнар, комсомолшууд, бүхы эдэбхитэд шанга гэдэгээр тэмсэжэ байна.

С. Доржиев.

Иигэжэ ажаллахада һүн нэмэлтэй гү?

Ноёхоной колхоз һү худалдалгаар гүнзэгы гээгдэлдэ оронхои

—□◆□—

Саг ошожол байна. Жэлэймнай 7 һара үнгэршэбэ. Ерэхэ 2—3 һарын туршада шангалаагүй һаа, гээгдэлһээ гаралган гайтайшаг болохоор янзатай. Энэ юун тухай хэлэхэеэ һанабат гэхэдэ иимэ. Манай Ноёхоной XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоз үнөө 6 һарын дүн гаргахадаа, гүрэндэ һү худалдалгаар гээгдэлдэ ороһон байгаа. Хахад жэлэйнгээ түсэб 84 процент дүүргэһэн бэлэй. Июль соошье тиимэ һөөл хубилалта хээгүй байшоо.

Зарим нэгэн нүхэд һү худалдаха түсэб ехэ байшоо, хабар унжагайраа, үбһэ тэжээл хоморлоо гээд шалтаг бариха бодолтойшье байжа болохо. Энэ үнэндөө тиимэ бэшэ ха юм. Колхоздомнай һү һаалиин 5 фермэ бии. Хамтадаа 700 гаран үнеэдтэйбди. Һү ехээр һаахые хүсэһэн фермээрхин урдахи уялга, даабарияа һайнаар дүүргэжэ байдаг. Жэшээнь, үүлтэр һайнта үнеэдтэй фермын һаалишад хахад жэлэйнгээ түсэб 116 процент дүүргэһэн байха.

Теэд ямар шалтагаанаар бусад фермэнүүд һү һааха түсэбөө дүүргэжэ шаданагүй, холо гээгдэжэ ябана гээшэб? Энэ талаар Хаягай, Мэнгэйн фермэнүүд бүришье муу байдалтай. Зай, жэшээ болгон Хаягай фермын (даагшань зоотехник нүхэр Д. Д. Базаров, ахалагша һаалишан нүхэр В. Батуева) байдал дээрэ тогтоё.

Тус фермэ колхозой центрһээ 60-аад модо холо Сүхын эрьедэхи тунга ногоотой бэлшээридэ майн эсэс багаар нүүжэ ерээ бэлэй. Үнеэдэй ундалха уһан газаань, бэлшээринь сабшалан шэнги. Үдэр бүри һаагдаһан литр һүн бүридэ 200—300 грамм гурил үшөө үнеэдтээ эдюулдэг. Эндэ дандаа залуу зургаан һаалишад хүдэлдэг юм. Үхэр адуулагша, учетчик, һү шэрэдэг тракторист гээд мүн байха. 133 үнеэдэй 90-нь һаагдана.

Иимэ эрхэ байдалда хүдэлжэ байгаад, эндэхи һаалишад һү һаалияа огто дээшэлүүлнэгүй. Зарим нэгэниинь, нэрлэбэл, һаалишан Тамара Лосболова түрүүтэй түсэбтэ даабарияа оройдоол 50—60 процент дүүргэжэ байдаг зэргэтэй. Гадна һааһан һүнэйнь тоһолиг дан доогуур, миил 3,5—3,7 процент болојо байдаг шуу.

Эдэнэр юундэ иимэ муугаар хүдэлнэб гээд асуухада иимэ харюу үгэмөөр. Ажалайнь журам тон һула. Үглөөнэй һаалга 6 час болотор дүүргэхэ байһан аад, харин табан час болотор унташанад. Тиигэжэ 8,30 часта арай шамай һаалгаяа дүүргэдэг. Теэд халуу наранай шаража, һоно хэтэгэнээнэй дүүсэшэһэн хойно бэлшээридэ гараһан үнеэд ёһоор садатараа эдеэлжэ үрдилтэй болоно гү? Үгы даа. Удангүй үдын һаалганда гээд малаа гэдэргэнь туужа асарна. Үдэшын һаалганай һүүлээр үнеэд дахин бэлшээридэ туугданагүй.

Хоёрдохёор, үнеэд муугаар адуулагдана. Бэлшээриеэ һэлгэжэ байжа адуулха ёһо гүрим эндэхид бүри мэдэдэггүй гээшэ. Үнеэдээ һүниин һэрюундэ адуулбал али зэргэ һайн байгааб. Харин тэдэнэр ёһын тэдысэ хорёо хоһомогһоо гаргаһан болоод орхижорхидог, хэншье тэдэниие адуулдаггүй. «Эдеэлдэг лэ юумэд бэшэ бы, өөһэдөө ябаад лэ ерэгшэд даа» гэжэ һаалишад харюусадаг.

Һү һаалиие ехэ болгоходо аша туһатай түрүү һаалишадай хэрэглэдэг онол аргануудые баһал эдэ һаалишад өөһэдынгөө шадабари болгожо шадаадүй. Үнеэдэйнгээ хүхэ дэлэн аршадаг, угаадаггүй, нидхэрдэг, бажуудаггүй. Һү хоёр хүнэг хэрэглэжэ, илган һааха гээшые хэрэгсээдэггүй. Имэл хадань һүниинь уһан шэнгэн байна ха юм. Үнгэрхэдөө, ариг сэбэрээршье байха гэжэ оролдоногүйд. Һүнэй һаба һуулга, хүнэг ведронуудынь саг соогоо угаагдадаггүй, бог хирэдэ даруулшанхай, муухай байхыень хараабди. Шэбхэ шабааһандаа даруулшоо.

Энэ фермын хажуугаар 1—2 модоной оршондо үбһэшэлэй бригаданууд байрладаг. Ажалһаа сүлөө болоһон сагтаа эдэнэр үбһэшэдтэ туһалха аабы гэхэдэ бүри шортоо. Хайран хүдэлмэриин халуун хаһые унтажа үнгэргэдэг. Ерэхэ үбэлжэлгэдэ үбһэн хэрэгтэйл болохо байха. Теэд адууһа мал тухайдаа юундэ иимэ һанаа зобохоёо болишоһон нүхэд юм гээд асуудал табилтай.

Колхозой правлени комдошье гомдол б[…] байна. Энэ холо газа[…] малшадаа, илангаяа[…] шадаа эльгээжэрхёод[…] һоонь ямаршье хинал[…] галта хэжэ байдаггүй[…] гайхалтай. Эдэнэй […] риин дүн согсолог[…] даабариин дүүргэлтэ […] данагүй. Газетэ, журна[…] эндэхи ажалшад хэзэ[…] һанаашье мартажар[…] нуул. Байгаал ха даа[…] гэхэ жэшээнэйхеэр э[…] лишад ажаһуунад.

Үнгэрхэдөө, колхозо[…] шаалта нюурнууд энэ[…] үнинэйшье харагдааг[…] юм. Иигэжэ малшад[…] харамжагүйгөөр ханда[…] хадань ямар һайн үрэ[…] руулалтайб. Эндэхи һа[…] эрхим һаахадаа сү[…] 650 шахуу литр һү[…] байна. Һайнаар, орол[…] гоор ажаллаа һаа, ал[…] литр һү үгэмөөр лэ[…] Энээгээр бодоходо хай[…] хиидэ хосоржо байна […] хэ тэмдэглэлтэй.

Ушар иимэһээ […] правлени, партком […] фермэ тушаа анхарал[…] хандуулха уялгатай. […] эндэхи малшадшье өө[…] хүсэлэл оролдолгые […] үнеэдэйнгээ ашаг шэ[…] сэд дүүрэн абахын […] рихо ёһотой һэн гээд[…] лэмээр.

Саг хүлеэхээ бол[…] хубилалта хэхын тула[…] хэмжээ хараалха бэ[…] захиха хүсэлэн хүрэн[…]

С. Билт[…]
хүдөө бэш[…]
Хяагтын аймаг.

БУРЯАД ҮНЭН

2-дохи нюур.
1963 оной августын 10.

...лгтын үйлэдбэриин управлениин «Эрдэм» колхозой 3-дахи отделениин һаалишад жэлһээ жэл бүри колхоз соогоо түрүү һуури ... Тэдэнэр июль һара соо үнеэн бүриһөө 150—190 литр хүрэтэр һү һааба. ЗУРАГ ДЭЭРЭ (зүүн гарһаа): тоо бүридхэгшэ ...рөө, һаалишад А. Балданова, Г-Ц. Доржиева, Д. Дымбрылова, Х. Ванданова.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Урмашаһан колхознигуудай зоригжол

...Шэбэр Тарбагатай хоёрой ...н Барай дабаа руу бууха- ...барагсаан шахуу шэнэ гэр- ...ута гонзогор тосхон урда- ...адахаха. Энэ хадаа рес- ...оогоо томохон управлениин ...енина» колхозой түб—ню- ...ой хэлсэдэгээр Барай адаг ...этэй һуурин гээшэ. Энэ ...дээ хоолой зүйлнүүдые ...ха, гүрэндэ худалдаха та- ...имашье ехэ колхоз бэшэ ...эшье өөрынгөө шадал соо- ...н үйлэгаа бэелүүлдэгэ- ...лени соогоо түрүүлжэ ябаа...

...лякын 40 жэлэй ойн хүн- ...далгарһан социалис мүры- ...лсөөндэ, түс колхоз гүрэн- ...ажахын продуктнуудые ...а хахад жэлэйнгээ түсэб ...онь урид дүүргээд, Буряа- ...С-эй обкомой болон Министр- ...Советэй тогтоолоор респуб- ...үндэлэлэй самбарта бэшүү- ...лээнь, гүрэндэ мяха худал- ...ал жэлэйнгээ түсэб июниин 111,4 процент, һү— 100,4 процент, үндэгэ—106.4 процент, ноохо — 300 процент дүүргэһэн байна. Энэ амжалтань колхоздо мини өөрөө ерээ гэжэ хэлэхын аргагүй ааб даа. Нэн түрүүн бүхы колхознигуудай эршэтэ ажалай ура дүн бшуу. Мүн артелиин правлени, партийна организациин зүгһөө ажалай эмхидхэл болоод социалис мүрысөөе шадамар бэрхээр эмхидхэжэ шадаһанай гэрһитой хуби байлсаха.

Колхоздо ажалай эмхидхэл ямар байгааб гэжэ харабал, артель бүри үнгэргэшэ намарһаа эхилжэ, шахан таргалуулгадаха бүхы залуу малаа гүүртэ болгожо илгаад, дүршэл ехэтэй малшадта даалгажа үгэһэн байна. Жэшээнь, гүрэндэ тушаагдаха 78 эрэ бүрүү хашарагуудые илгаад, Илья Фефелев Мария Гарева хоёрто даалгажа үгөө. Эдэнэр правлениин этигэл найдабарие үнэн зүрхэнһөө оролдожо бэелүүлээ. Үбэл, хабарай хагсуу хүйтэндэ хамаагүй, харууһалһан малнуудынь шагнүүрээ сүүдхын 700—800 граммаар нэмээһэн байна. Март һарада бүхы шахамалнуудаа гүрэнэй бэлэдхэлэй пунктда асархадань, булта тарган гэһэн сэгнэлтэйгээр түс тустаа 270—300 килограмм шагнүүртэйгээр абтаа. Тиигэжэ колхоз бүри март һарада мяха худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэб дүүргэжэ шадаа. Мяхаар жэлэйнгээ улиха дүүргэхын тула мүнөө ниилээд олон залуу мал шахан таргалуулжа байнхай. Тэдэнэй заримашань августын һарада, бэшэниинь октябрьда тушаагдахаар түсэблэгдэнэ. Мүн 600 толгой эрье болон голэгдэһон эхэ хонид, 100 гахай шахагдажа байнхай. 130 центнер шубуунай мяхан тушаагдаха юм. Эдэ үдэрнүүдтэ шахалганда байһан малнууд дүршэл ехэтэй адуулгашадай харууһалга доро Түгнын адагай, Барай дабаанай, хоймор талын үдхэн ногоондо үдэр һүнигүй бэлшээгдэнэ.

Залуу малые шахан таргалуулагшадһаа һаалишадшье холо гээгдэнэгүй. Тэдэнэр гүрэндэ һү худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэб нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэжэ шадаа гэхэ гү, али нёдондонойхидо орходоо һү һааляа 50 процентээр дээшэлүүлһэн байна. Фермын һаалишад бүри июниин түрүүшын хахадаар үнеэдээ үдэр һүнигүй бэлшээжэ, сүүдхэдээ гурба дахин һаадаг болонхой. Мүнөө үнеэн бүриһөө 8-9 литр һүн, заримдаа бүришье дээшэ һаагдана. Колхозой түрүү һаалишад Алла Фефелева, А. Черных, А. Фефелева, А. Миронова, Л. Копылкина болон бусад үнеэн бүриһөө сүүдхын 9—10 литр һү һаажа бусадта үльгэр жэшээ харуулна.

Колхозой экономикын ургаха тума колхознигуудай ажабайдал улам һайжаржа, соёл болбосоролойнь эрилтэ үдэр бүри дээшэлнэ. Ажалшадайнгаа эрилтые гүйсэд хангаха хэрэгтэ колхозой правлени, партийна организаци саг үргэлжэ анхаралаа табижа байдаг. Гансахан һүүлэй гурбан жэлэй туршада колхозой түб танихаар бэшэ болотороо хубилаа. Байд гээд лэ шэнэ шэнэ гэрнүүд, үйлэдбэриин болон соёл культурын баригданууд бодожол байдаг. Хоёр-гурбан жэлэй туршада колхозой мүнгэн зөөреэр 8 жэлэй типовой һургуули барилгажа, ашаглалгада үгтөө. Мүнөө тэндэнь колхозой 150 гаран хүүхэд эрдэм һургуули шудалжа, коммунизмын үедэ ажаллахаар, ажаһуухаар бэеэ бэлдэнэ. Үнгэргэшэ жэлэй намар 280 хүнэй һууритай шэнэ клуб барилгажа, колхозой түүшэ шэмэглэн холобоо сайбалан харгадаг болонхой. Тэндэнь библиотекэ, уншалгын зал, фойе, уран һайханай кружогууд наадаха бэлдэхэ хэдэн тайлалга гэхэ мэтэ түхеэрэлгэнүүд аятай зохидоор баригданхай. Колхоз харуулан ойлгуулажын болон шэмэглэн гоёолгын хэрэгсэлнүүдээр гүйсэд хангаа. Мүнөө клубтань ажалай һүүлээр хонгёо һайхан хоолойтоной дуун, нугархай уян бэетэйшүүлэй хатарайн, шатар даамаар тэмсэлшэдэй абьяастай наадан үдэшэ бүри таһардаггүй.

Ажалшадай культурна ажаһуудалай эрилтые мүнөөнэй эрилтэдэ дүүрэн харюусамаар бэелүүлжэ эхилһэн «Путь Ленина» колхозой правлени, партийна организаци колхознигуудайнгаа ажаллахадаашье абьяастай, амархадаашье урматай хүхюун арга боломжо бии болгоо. Ушар иимэһээ энэ колхоз гүрэндэ һү, мяха, ноохо, үндэгэ худалдаха талаараа управлени соогоо түрүүлжэ ябана. Колхозой гэшүүд эбтэй эетэй, нэгэн уг зорилготойгоор ажаллажа, коммунизм байгуулгын асари ехэ тэмсэлдэ өөһэдынгөө хубитые оруулалсана. Колхоздо ниитын журам эбдэһэн, хулгай худал хэһэн, архи уужа, элдэб янзын хулиган аяг aaшa гаргаха ябадал энэ жэлдэ нэгэтэшье үзэгдөөгүй.

КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй түүхэтэ шиидхэбэреэр зэбсэгжэһэн энэ колхозой хүтэлбэрилэгшэд, коммунистнууд ажабайдалдаа, ажал үйлэдбэридөө бүри ехэ амжалта түйлахаар зоригжонхой.

Б. Жамбалов.

ХУДАЛДАА НАЙМААНАЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЭЙ ЗҮБЛӨӨН

...ан Улаан-Үдэ хотодо ...аа наймаанай хүдэл...гшэд болон олониитын ...оол хангагшадай зүб...оложо үнгэрбэ. «Худал...ймаанай хүдэлмэрилэг... дунда хүмүүжүүлгын ...ажа байһан, июниин ...эй тогтоолые ажабай... бэелүүлхэ тухай» гэһэн ... КПСС-эй горкомой ...рь нүхэр **Чукаев** хэбэ.

...эй жэлнүүдтэ худалдаа ... болон олониитые ...оолоор хангалга рес... доторнай нилээд һай... Энэ хэрэгтэ үүсхэлээр ...эргэжэлээр зэбсэгжэ...нүүд олооро хабаада...ммунис ажалай үндэр ...ргын түлөө социалис ...ндэ 2800 хүн хабаада... хүдэлмэрилэгшэдтэ ...ис ажалай ударник гэ...э зэргэ олгогдонхой. ...ис мүрысөөндэ 58 кол... 89 бригада хабаадал... Улаан-Үдын олонхи ма...удаар ябаад үзэгты. ...шье эхэнхи магазинууд...ун сэбэр, һаруул, най...шадыньшье худалдаан ...дта зулгы налархай...андадаг байха юм. Жэ...дэ, 1-дэхи магазинай ... таһагайхид хододоо ...политическэ һуралсалаа ... хүдэлмэритээ зэргэ ...а. Тэдэнэр эд бараанай ...н түсэбые хододоо дүүр... социалис эд зөөрие са...амгаалгада ехэхэн ан...хандуулдаг. Коллекти...хы гэшүүд политэконо... кружогто ябажа, һурал...гаа жэл амжалтатай...дүүргээ.

...адай АССР-эй Верхов...үдэй түрүүлэгшын ор... **Копытова** үгэ хэлэхэ... худалдаа наймаанай ...риятинуудта социалис ...ри сахин хамгаалгын ... ажалай үшөөл һула ... тэмдэглэбэ. Олонхи ...риятинуудта хүмүүжүүл... хүдэлмэриин муугаар та...һан дээрэһээ гүрэнэй ... урихэ ушарнууд дайрал...р.

...алдаа наймаанай хүтэл...эгшэд тусхай ударидал...ушаалнуудта ажалай дүй...л, мэргэжэл багатай хү...е томилно. Жэшээлхэдэ, ...а универмагай ажахые ...а Пасечник гэгшэ ажал...тээ харюусалгагүйгөөр ...һанһаа боложо, ехэхэн ...нэй урилтэ хэһэн байха ... Мүн иимэрхүү хулгай, ... олон магазинуудта ...лдаһан байна.

Горпищеторгын хүтэлбэрилэгшэд предприятинуудтаа болоһон дутуу дундануудаа ёһоор мэдэдэггүй, хэмжээ абадаггүйнь харамтай гэжэ зүблөөн дээрэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглэбэ.

Худалдаа наймаанай болон олониитын эдеэ хоол хангагшадай предприятинуудта тусхай хүмүүжүүлгын хүдэлмэри эрид һайжаруулха шухала. Юундэб гэхэдэ, ажалшадай эрилтэ үдэрһөө үдэртэ хубилжа байна ха юм. Хүн зомнайшье баян, дэлгэр байдалтай болоо. Тиимэһээ эд бараа, эдеэ хоолоор саг соонь һайнаар тэдэниие хангаха гээшэ тиимэшье бэлэхэн хэрэг бэшэ. КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй тогтоол соошье арад зониие алишье талаарнь түгэд һайнаар хангаха тушаа хэлэгдэнхэй. Хамагай түрүүндэ наймаалагшадаймнай культурна, эрдэм ехэтэй, ажал хэрэгтээ үнэн сэхэ байгаагүй һаа, юун болохо гээшэб даа.

Пенсионер **Леонов** үгэ хэлэхэдээ рыногэй соведэй хангалтагүй хүдэлмэриие шүүмжэлбэ. Заримдаа рыногэй соведэй үүсхэлые горсовет ёһоор дэмжэнэгүй.

Элидхэлэй һүүлээр 12 хүн үгэ хэлээ. Тэдэнэр бултадаа худалдаа наймаанай предприятинуудай ажал хүдэлмэриин һайн талые, дутуу дундануудыешье тэмдэглэхэ зуураа, КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй хэды шэнээн удха шанартай, хүмүүжүүлгын хэрэгэй гол залуур болохо байһые онсолон зааба.

Д. Колмаков.

РЕДАКЦИДА ЕРЭҺЭН БЭШЭГҮҮДҺЭЭ

Азов далай, Кубаньһаа...

Буряад оромнай ой модоор яһалашье баян даа. Эндэ ямаршье модон бии шахуу гээшэ. Тиин гэһэйш хамуур, хүрзэ, һүхын эшэ, сагаадаха хэрэгсэл, венигүүдые аяар Азов далай, Кубаньһаа асаржа байха юм.

Һанаанда багташагүй юумэн. Улаан-Үдэ хотодо эдэ хэрэгсэлнүүд илангаяа хэрэгтэй болоно. Энээнэй урда тээ пенсионернүүдэй бүлгэм эдэ хэрэгсэлнүүдые бүтээдэг байһан юм. 1961 — 62 онуудай туршада пенсионернүүд 240 мянган хамуур, 80 мянган веник, 60 мянган биирэ амжалтатайгаар хэһэн байна. Тиигэжэ байтар юундэшьеб энэ бэлэдхэлые болюулжархёо. Серовой нэрэмжэтэ мебельнэ комбинат эдэ хэрэгсэлнүүдые хэхэдээшье, тон үнэтэйгөөр худалдажа эхилээ. Нэгэ венигэй бэлэдхэлэйнь сэн 12 мүнгэн, харин худалдаанда гарахадаа аяар 25 мүнгэтэ болошохо юм. Гайхажа гэлымээр.

Мүнөө үедэ хамуур, веник, биирэ хаанашье олохонь бэрхэтэй. Нютагай промышленность, бэлэдхэлэй, худалдаа наймаанай организацинууд энэ хэрэгтэ анхаралаа табижа, ажалшадай эрилтые хангахын хойноһоо оролдохо зэргэтэй.

С. Бухальцев,
пенсионер.

ЗАЛУУРША НҮХЭРЭЙМ ЗҮРХЭНЭЙ СОХИСО

ЗАЛУУРША гэһэн үгэ заяандааш һүнэн залирхагүй. хэзээ бүхэндэ урагшаа холо руу уряалжа, дүлэтэн бадардаг үе сагаймнай одонмаяк болоо бшуу. Үльгэртэ хэлэгдэдэг урдын баатарай алхамаар коммунизмын үндэр оргоһо дабажа ябаа арадаймнай зүрхэ һудалайнь хамаг сохисо, зориг габьяа, түрүү үзэл бодол энэ гайхамшаг үгын удхатай улам бүри нягтаржа, шэнэ ёһоной шэнжэ маяг түхеөнэл.

Тоён шамай поэт
Дэмы магтаа бэшээ.
Мүнөө сагай Тоёон
Хүхюу замай жэшээ...гээд, гушаад жэлэй саада тээ Буряадаймнай бэлигтэ дуушадай нэгэн шадал хүрэмэ шанга хоолойгоор татаһан байха.

Ерээдүйн ехэ үе саг угтажа, иимэл хүхюу замаймнай үльгэр жэшээ болошоод орон доторнай үдэрһөө үдэртэ олошоржо, сээжын шэмэг, сэдьхэлэй баяр түрүүлнэл. Шэжэмтэ станогой оньһо шудалһан слесарь, номин Байгалай губшуур татаһан загаһашан, хүдөө талын баялиг үдхэһэн хонишон, замбуулинда дэгдэдэг жэгүүр хурдан баатарнууд—бүгэдэ эдэ баран зоной омогорхол. Тиимэл ха даа зон—коммунис ёһоной габшагайшуул! Тиимэл тула эдэнэр дүлэтэмэ зүрхэнэйнгөө хамаг ошо зоригжол имагтал шэнэ илалтын, шэнэ үдэрэй дохёодо дууһынь зорюулжа ябана ха юм. Гэхэтэй сасуу, хүошэ тайгые наһан соогоо махажа, дараанайнь баялиг уудалдаг шулуун зүрхэтэ геолог-нүхэдөө мартажа огто болохогүйл. Алхам бүхэндөө аюул бэрхэшээлтэй ушардаг эдэнэй орёо хүшэр ажал хүндэтэй, харюусалгатайшье.

Зүгөөр газарай баялиг бэдэрэгшэднай гансал шулуу сохидог алха, компас гартаа бариад ябадаг бэшэ, харин хэрэгтэй сагтань мянган метр хүрэтэр хүрһэлиг хатуу газар үрэмдэжэ шадаха мүнөө үеын дүүрэн зэмсэг техникэтэй.

Хэнэйшье мэдэхээр. геологууд гээшэмнай жэгүүртэ шубуудай дэгдээгүй, тайгын арьяатадай туруулаагүй гэхээр үндэр хадын орьёлоор, гангатан шуураһан хабсагайн этсэ эрмэгээр дүлин ябадаг зон бшуу даа.

Бордоһо, саһан,
нара, һалхин—хамаагүй,
Баяраар, зоригоор
зүрхэнүүднай сохилон,
Замай холо руу
бидэнээ дахяад дууданал'
—гээд, эрэлхэг зоригто эдээн тухай дэмы дууладаггүй. Гэтэр ажал тухай дурдабал, атигал гээд мүнгэ һарбайбал мүргэжэ дохидог заримашуулда тэдэнэй бэрхэшээлтэ үйлэ хэрэг угаа хүнгэхэн аад, ехэл олзотой шэнгеэр һанагдадаг ха. «Геологууд гээшэ, сэхынь хэлэхэдэ, мүнгэ ехээр сохидог зон хаш даа» гээд, уулзахын ушарта зарим нэгэн маргалтагүйгөөр табижархидаг агша.

Геологууд тухай зураглал

Арбан зургаан жэлэй турша соо геологуудай «бодото шэмэ шүүһэ» бэеэрээ үзэжэ ябаһан, үрэмдэлгын мастер Иван Егорыч Чиртов иимэрхүү һонюуша зондо юун гэжэ харюусаха һааб?

Буряад оронойнгоо нютаг нугаар аяншалан ябабал. шобхо үндэр бахананууддаа шоройсо өөдэнь тулгажархёод, үдэр һүнигүй хүнхинэжэл байдаг үрэмдэлгын станогуудые обёорходоошье болохот. Тэдэнэй нэгэндэнь энэ хүмнай хүдэлдэг юм.

ХҮНИИЕ ажалаарнь танидаг, хүлэгые туруугаарнь мэдэдэг юм гэжэ дэмы хэлсээгүй юм aaб даа. «Манай Иван Егорыч ямаршье бэрхэшээлэй тохёолдобол, нэгэтэшье түргэдэхэ зан огто гаргадаггүй. юумэн бүхэндэ, илангаяа ажалдаа угаа наринаар хандадаг, ехэл сэбэр сэхэ сэдьхэлтэй хүн» гэжэ суртаа хүдэлдэг нүхэдынь омогорхон хэлсэдэг. Тон тиимэ даруухан янзын, хүн бүхэндэ налагай зохидоор хандадаг мастер байһыень һайн мэдэхэб. Хэрбээ мастер бүхэнэй харюусалгата ажалдаа эгээл Иван Егорыч шэнгеэр хандадаг байгаа һаань, ашагта малтамалай шэнжэ шанар бүри ондоохон, геологуудай хэлсэдэг ёһоор, тон нягта, тодо һайн бүридэлтэйгөөр газар дороһоо абтаха болоно бшуу даа. Энэ хэр шухала хэрэг гээшэб? Хэзээшье тодо, онсо һайн бүридэлтэй малтамал абахын хойноһоо геолог бүхэн эрмэлзэдэг бшуу. Ушар иимэһээ мастер бүхэнэй шадамар бэрхэ, бэлэдхэл һайнтай байһаниинь эндэл шалтагдажа мэдэгдэдэг ха юм.

Түсхайлан хэлэбэл, үрэмдэхэ бүхэндөө нэгэл зүйл баримталаад, тиигээд тэрээнһээ бишыханшье хадуурангүй, тон «харанхыгаар» үрэмдэхэ тухай нэгэн адли заабари заншал байдаггүй ха юм даа. Тиихэдээ мастер бүхэн геологиин гол ёһо, эрилтэ шууд сахингүй өөрын дура зоригоор гэхэ гү, али имагтал «нюдэ балай» үрэмдэхэ ёһотой һэн гэнэ бэшэбди. «Түд бүридөө малтагдаха зүйл бүхэнэй хатуу. зөөлэниие хараада абажа, хамаг дарүулгаяа минута, час бүхэндэ имагтал үрэмдэлгын ябасаар тааруулан табижа байха шухала. Тиихын тулада уран мэргэжэл, үсэд оролдолго, нарин бодомжо хэрэгтэй. Мүн халаан бүхэнэйнгөө эсэстэ ажалайнгаа үрэ дүн тобшолжо байбал һайн. Юун дээрэһээ иигэжэ хэлэбэбиб гэхэдэ, бидэнэй ажал нюдөөрөө хаража, гараараа үзэжэ байжа хэхын тон аргагүй ха юм... Хэдэн зуун метр гүнзэгы газар доро үрэмдэлгын ямараар ябажа байһые ходо ажаглажа, мэдэжэ байха ёһотойш. Амжалтын хамаг нюуса эндэл ха юм!»—гээд, тамхилхын тэдыдэ даруухан зантай мастер һанал бодолоо хубаалдадаг.

СЭЭН ХҮНЭЙ үгэ хэлэжэ байхые шагнахада һонин, олые ойлгожо абахаар байдаг. Тэрээн шэнти уран мэргэжэл тушаа Иван Егорыч үнэтэй зүбшэл даабаринууд дүнгинөөтэ станогой хажууда һаял хүдэлжэ эхилһэн залуу мастернуудта ехэл туһатай байдаг.

Сэхынь хэлэхэдэ, үрэмдэн малтадаг ажал хадаа угаа орёо. хүшэр ха юм. Тиимэһээ энээн тухай үргэн олон уншагшадай «нюдэндэ харагдама, сэдьхэлдэ хадуугдамаар» найруулханьшье бэрхэтэй байна. Магад энэл ушарһаа боложо геологууд тухай, тэдэнэй шан габьяата ажал, урма баяр, ушаралта ябадал харууһан һони һонин бэшэгүүд үсөөнөөр толилогдодог байжа магад. «Газар дорохи ашагта малтамал бэдэрэн тодорхойлхо гээшэ хүнэй һанал бодол таажа мэдэхэтэй адлирхуу юм» гэжэ энэ зураглал бэшэгэймни геройнэгэтэ сэдьхэлэй зугаа дэлгэн һуухадаа хөөрөө бэлэй.

Гэтэр энэ нүхэрэйнгөө үдэр бүриин ажалһаа, уран мэргэжэлэйнь намтарһаа нэгэл баримта дурдаһуу. Сула элһалиг, бутархай шоройтой газарай ехээр хэмхэрэн унахагүйн тулада үрэмдэн малтагшад тусгаар түмэр хоолойнуудые хашалта болгон бэхилдэг юм. Бодоодшье үзыт даа, бордоһо шуургаар дэлһэтэн байдаг дүлэг хүйтэнэй үеэр хүрэжэ гажашаһан хоолойнуудые холбон абдүүлжэ, газар руу оньһон даруулгааршье болоод, мүн заримдаа хара хүсөөр наншажа оруулха гээшэ амархан хэрэг бэшэ. Иимэл нэгэ ушарта энэ нүхэрнай түмэр хоёр хоолой дабхасуулжа үрэмдэхэ гайтайхан оньһон арга ухаалан дурадхаһан бэлэй. Жэшээлэн хэлэбэл, юрын хүдэлмэришэнэй иимэ онобшолго ямарханшье инженер-геологуудай ой ухаанда һая болотор ороогүй байгаа ха юм даа. Тэрээнэйнгээ түлөө нүхэр Чиртков 100 түхэриг мүнгэн шанда хүртэһэн байна. Гадна баясхалан хүргэһэн хэды олон магтаалай тэмдэг. дурасхаалта шан бэлэгүүд энэ хүнэй солыень шэмэглэнэ гэжэ һананат.

Коммунис ажалай габшагайшуулай нэгэн—олондо хүндэтэй Иван Егорыч Чиртковой аша габьяа, хэһэн бүтээһэн юумэ энэ мэтээр хизаарлажа болохогүй. Анха түрүүн ажабайдалайнгаа зам заалгажа, хүлөө дүрөөдэ хүргэгшэд байгша тухайдаа ямар һайн һайханаар дурсажа ябадаг гээшэб! Өөрынгөө мэргэжэлдэ Иван Егорычой һургаһан шабинарые тоолохо болоо һаа, олон юм aaб даа. Зүгөөр энэ хүнэй ябаа, үзөөгүй газар нютаг үсөөн байха. Саһата Курильска аралнуудһаа эхилээд, Саянай сарьдаг хүрэтэр. хүйтэн сэбдэг Хойто зүгһөө холын Карпадай хаданууд хүрэтэр — тэрэнэй ажабайдалай намтар аржыса тэмдэглэгдэнхэй.

ҮГЛӨӨ БУХЭНДЭ ажалдаа яарахадаа, энэ хүн юун тухай бододог хаб? Залууршa архим нүхэдтөөл адли эрдэни хэшэгтэ газар дайдынгаа үнэтэ баялиг саашадаашье ашаглан хэрэглэжэ, коммунизмын жасада хубитаяа оруулхые эрмэлзэжэ ябаһаниинь гайхалгүй.

Залууһаа нэрэ хүндэтэй ябаха гээшэ коммунис номнолто, совет хүн бүхэнэй бэелүүлхэ нангин хуули ёһон болоно байна. Магтаалта манай нүхэр буурал толгойтой буровик-мастер бэшэ юм. Тэрэ залуу хүн. Һаял гуша гаража ябана. Тэрэнэй хамаг һайхан хүсэл, шуһан халуун сохидолынь түлэг хаһа, эршэ хүсэн дундаа. Иимэ хүн үшөө ехэ юумэ хэжэ шадаха, хэхэшье.

Залууршa нүхэрэйм зүрхэнэй сохисо иимэл даа, мэдэгты!

Чимит-Цырен Санжиев.

Һурагшадай туһаламжа

«Восточные Саяны» колхозой Галбайн отделениинхид үбһэ хуряалгандаа июлиин 10-да ороо юм. Эндэ түрүүшээр һурагшадай 3, комсомол-залуушуулай 1 звено эмхидхэгдэһэн байгаа. Тэдэниие коммунистнууд, дүй дүршэл ехэтэй колхознигууд эрхилнэ. Һаяхан тус отделенидэ үбһэ хуряалгын үшөө хоёр звено эмхидхэгдээ. Тэдэнэр бултадаа мүнөө 1000 гаран центнер һайн шанартай үбһэ бэлдээ.

Эндэ Намсарай Доржиевич Озбоновой эрхилдэг звеногой коллектив илангаяа һайнаар ажаллана. Һүүлэй 12 үдэрэй хугасаа соо түс звено 400-гаад центнер үбһэ хуряажа абаа. Мүн Г. С. Шараевай эрхилдэг звено амжалтатайгаар хүдэлнэ. Энэ звеногойхид 300 центнер шэмэ ехэтэй үбһэ богонихон болзор соо хуряажа, соможо шадаһан.

Байма Гомбоевой эрхилдэг звеногой комсомолшууд болдог, намагтай газар дээрэ үбһэ сабшана. Эдэнэр һүүлэй 10 үдэрэй хугасаа соо 40 гаран гектар гараараа сабшаад, тэндэһээ 170 центнер үбһэ һурилөө.

Комсомолшууд болон залуушуулай үбһэ хуряажа байһан газарынь нээрээшье тиимэ тэгшэ һайн газар бэшэ юм. Эндэ болдог, намагшье бии, һөөг бургааһа, буртаг шэрэнгишье элбэг. Теэд эдэнэр хэдышье иимэ хүндэ, бэрхэшээлтэй дайралдабашье хүхюу зугаатайнууд. Гансал сүлөөтэй сагтаа номууд болон шэнэ газетэ, журналнуудые уншаха гэхэдэнь, тэдэниинь эндэ үгыл даа. Колхозой комсомолой организациин секретарь Владимир Митринов үбһэ хуряалга дээрэ хүдэлжэ байһан бүхы колхознигуудаа, илангаяа комсомолшуудаа, залуушуулаа культурна гэгээрэлэй шухала юумээр хангахаяа огто мартажархиба гээшэ гү гэжэ һанагдана. Нүхэр Митриновтэ өөрынь энэ нангин үялга тухай дарыхан һануулха байгаа.

Тиихэдэ үшөө нэгэ орхигдошогүй иимэ асуудал бии. Эндэ ажаллажа байһан һурагшадые эрхилэгшэ Владимир Лопсанович Замураев гэгшэ ажалай бэрхэшээлһээ бага зэргэ айгаад, гэртээ зугадажа ябашоо юм. Хэрбээ энэ зугадаагшын орондо Галбайн 8 жэлэй һургуулиин директор эндэ ондоо хүниие дары түргэн эльгээгээ һаа ехэл һайн байгаа.

Б. Ябжанов.

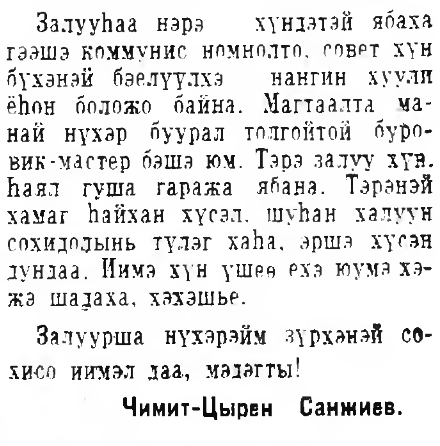

Людмила Александровна Коврыгина 1948 ондо Ярославска областиин Рыбинск городой медучилищи дүүргээд, Буряадай АССР-тэ хүдэлхэ гэжэ эльгээгдээ. Тэрэ арбан табан жэлэй туршада Сэлэн-Дүүмын больницада хүдэлхэ зуураа хүн зондоо хүндэтэй, нэрэтэй болоһон юм. Людмила Александровна һайн хүдэлжэ РСФСР-эй Грамотаар шагнагдаһан. Зураг дээрэ: медфельдшер Л. Коврыгина.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Үбһэшэдэй отогто

Наран даарахана гаранхай, халуун жэнгээ газар руу элбэгээр түхеөжэ, эдэ үдэрнүүдтэ һайсахан нороһон хүрьһые урматайгаар шарана.

Энэ үдэр Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин Ждановай нэрэмжэтэ колхозой 4-дэхи бригадын үбһэшэдтэ хүрэжэ ерэбэбди. Баруун-Хараатын голой үзэсхэлэн гоё эрьедэ бүлэг үбһэшэд балгаан-отог түхеэржэ, хонон үнжэн байрланхай. Манай ерэхэдэ тэдэнэр сайгаа ууханяа үглөөнэй оролгодо орожо ябабад. Тэдэнэй дунда түлэг залуу наһан соогоо ябаһан хүбүүд, басагадшье, дунда наһатан, һургуулиин шабинаршье, жара-дала хүрэхэ болоһон үбгэдшье бии янзатай.

Дунда зэргын бэетэй, бага халзаншаг толгойтой, хурса нюдэтэй хүн ерэһэн зониие урихаар угтажа, мэндээ хэлсээд, ажал хүдэлмэри, эдихэ ууха юумэн тухайнь һурасагаана, һонирхоно. Ханын газетын гараагүй байшахада, ушар шалтагааниень тодолоод, редактортань захяа заабари үгэжэ, саг дарынь гаргахаар хэлсэбэ. Энэмнай колхозой парткомой секретарь Александр Кузнецов гээшэ.

Үбһэшэд нэгэ часай туршада эдеэлээд, бага амараад, ажалдаа гараха ёһотой. Хуряалгын халуун хаһада гансаханшье минутын тон үнэтэйе үнинэй һайн мэдэдэг, дүршэлтэй бэрхэ агитаторнууд С. Г. Бадмаев, А. Д. Кузнецов гэгшэд миин байнгүй, зоной сүлөө сагые һамбаашалан, һаяхан болоһон аймагай партийна эдэбхитэдэй суглаан дээрэ абтаһан шиидхэбэринүүд тушаа дэлгэрэнгыгээр тогтожо, ойлгуулхынгаа хажуугаар, уласхоорондын байдал тухай һонирхолтойгоор хөөрэжэ үгэнэ.

Саг шахажа. гүнзэгы удхатай хөөрэлдөө урмашан шагнаһан үбһэшэд хүндэтэй агитаторнуудтаа баярые хүргөөд, ажал тээшээ тэбдэбэ.

Аяма халуун улам шангадана. Сабшалангай талмай һөөг буртааһаар хязаатаһан хоёр голой хоорондо үргэн ехэ зуруу болон нэмжынэ. Энда оройдоо 200 гектар газар. Ёдойхо үбһэнгүй болотороо дууһан сабшагданхай. Дала-далан центнерэй 16 ута һуринүүд ёбхойлдоно, саагуурнь ногоохон зандаа хаташаһан үбһэтэй олон бухалнууд тобойлдоно.

Бригадын бригадир Содном Доржиевич Ленхоев шударгы бэрхэ хүн юм. Тэрэ колхоздоо үнинэй бригадираар хүдэлдэг, дүй дүршэл ехэтэй, зонойнгоошье дунда аргагүй хүндэтэй болонхой. Ажал хэжэ байһан зонһоо халташье нюдөө һалганагүй. Хаана, юун дутанаб, ямар юумэ хэрэгтэй болоноб гэжэ ходо һонирхожо, мэдэжэ байдаг. Али болохо туһаламжа хүргэдэг юм.

—Бригададамнай хамта 38 хүн хүдэлнэ, юрэдөө бишыхан Хаяа тосхонойомнай һэнэгтэй. хүдэлмэри хэжэ шадахал хүнүүд эндэ баран сугларанхай гэхэдэ болохо. Колхознигуудһаа гадна һургуулиин һурагшад, багшанар туһалалсана. Илангаяа һурагшадай туһа нэмэри ехэ. Үбһэндэ орохын урда тэдэнэр Тайлгата гэжэ газарта 220 центнер хуһанай набшаһа намаа хухалжа. ногоон зандань хатаагаад, фермэ дээрэмнай зөөлсөө һэн,—гэжэ бригадир нүхэр Ленхоев хөөрэнэ.

Бригадын гараар сабшагдадаг 55 гектар газарай ногооной ехэнхи хубииень мүн лэ һурагшад унагаажа үгөө. 8-хи классай һурагшанар Тугулдуров, Санжеев, Цыдыпов гэгшэд үдэрэй 50 соото хүрэтэр сабшажа, нормоёо үлүүлэн дүүргэдэг байна.

Тиихэдэ Цыремпил Гомбоев тракторна косилкаар үбһэ сабшажа, үдэрэйнгөө нормые ходо үлүүлэн дүүргэнэ. Августын 10 болотор бүхы үрһөөе хуряажа абаха түсэбтэй. Энэ хараа зорилгоёо болзор соонь бэелүүлхэнь лабтай.

Норбо Аюшеевэй даадаг звеногой һүришэдтэ хүрэбэбди. Нэгэ һүридэ 3 хүн долоон бухалшадые абанхай. эршэмтэйгээр хүдэлжэ байна. Эгээл хүсэтэй, шамбай шиираг зондоо аса бариулаа хаш. Энэ зунай найр дээрэ колхоз соогоо бариндаагаар түрүү һуури эзэлһэн Балжи-Нима Зандаков бухал үбһэ тэрэ зандань асалжа, һүри дээрэ шэдэнэ. Залуу һүришэн Бадма Цыдыпов тэрэнһээ балайшье дутанагүй.

Эдирхэн бухалшад һүришэдөө бухалаар «дарахаяа» оролдоно, габшагай солбоноор моридоороо урилдаана. Үдэр бүри хэнһээш олон бухал шэрэдэг Бутыдма Цыремпилова, Коля Соктоев, Даши Ленхоев, Валерий Цыремпилов гэгшэд нагшуургатай бухалнуудые моринойнгоо хатараар асарна.

Байһаар наранай баруун тээшээ тонгойходо бага һэрюун боложо, байгаалида ами үгтэхэдэл гэнэ. Үбһэшэд һэрюуншье, халууншье гэжэ илгангүй, ямар эршэтэй ябаа һэм, тиимэл зандаа хүдэлнэ. Тугаар хада бирсайлдажа байһан бухалнуудшье үсөөр үсөөрһөөр дууһажа, һужаагай дунда үшөө хэдэн һүри нэмээд байгаа һэн.

Ц. Хамаев.

БУРЯАД ҮНЭН
3-дахи нюур
1963 оной августын 10.

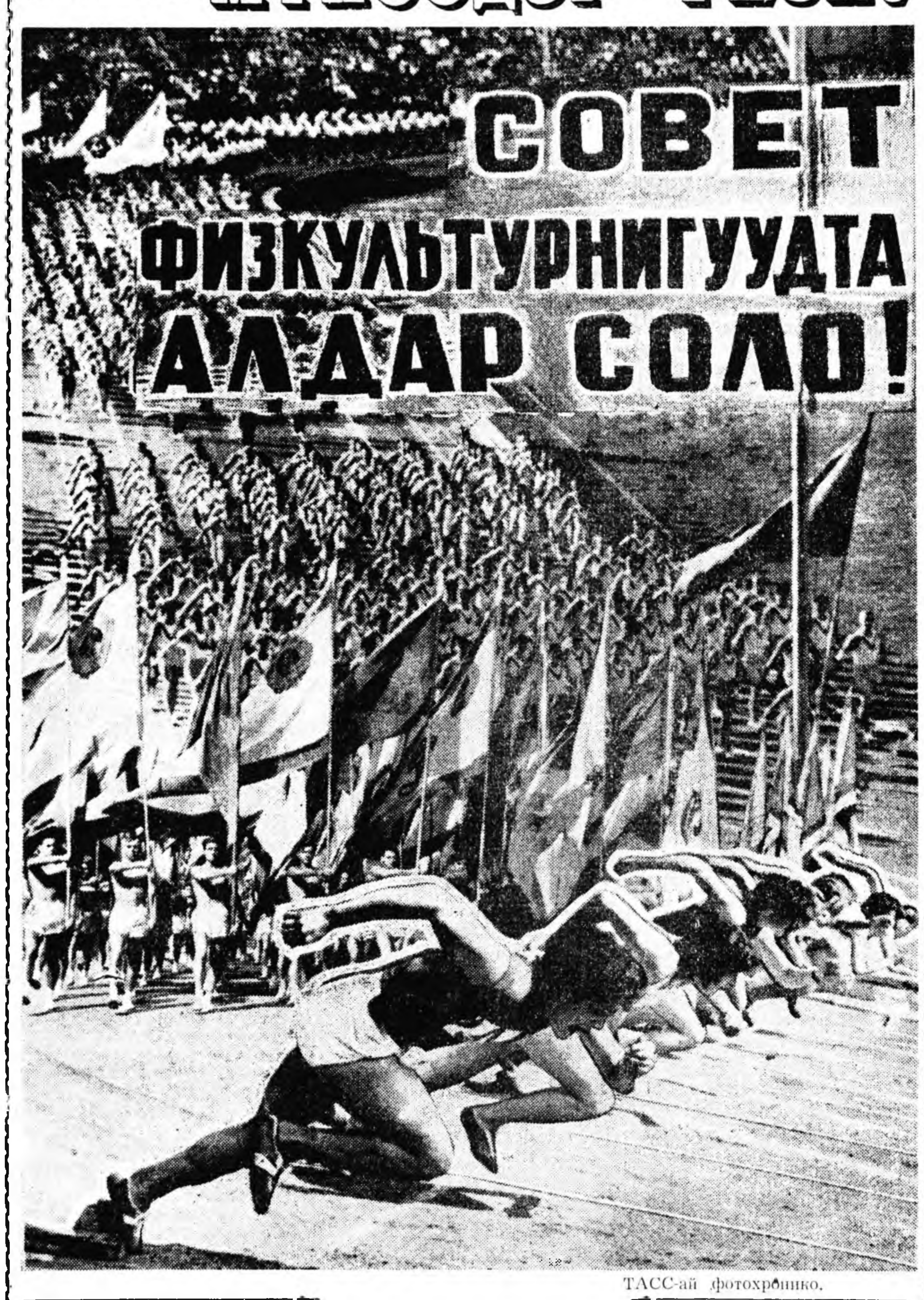

ТАСС-ай фотохроника.

Элдэб спортоор мүрысөөнүүд

Стадион дээрэмнай

Буряадай республикын 25 жэлэй нэрэмжэтэ стадион дээрэ һаяын үдэрнүүдтэ аргагүй һонин хоёр мүрысөөн боложо үнгэрөө. Мини лэ юрын мүрысөөнүүд бэшэ, харин зональна мүрысөөн байһанаараа олохон харагшадай анхаралые татаба. Стадионой футбольно талмай дээрэ Алас Дурна зүгэй «Урожай» бүлгэмэй командануудай мүрысөөн үнгэргэгдэжэ, Примориин, Амурай болон Буряадай АССР-эй түлөөлэгшэд хабаадалсаа юм. Һүүлэй үедэ ямаршьеб шалтагаанһаа Хабаровскын, Сахалинай, мүн Яхадай футболистнууд мүрысөөндэ хабаадалсахаяа болишоо.

Мүрысөөнэй түрүүшын үдэр Амурай футболистнууд Улаан-Үдын Мелькомбинадай командатай наадахадаа булюу байжа, 4:1 тоотойгоор шүүгээ. Манайхин футбольно талмайн бүхы булангуудаар намнуула намнуулһаар хайшаншье гэхын аргагүй шүүгдэбэ.

Мүрысөөнэй хоёрдохи үдэртэ манайхин һанаһанһаа дээгүүр наадаа гэжэ уншагшадта сэхэ хэлэлтэй. Приморин түлөөлэгшэдые 4:1 гэһэн тоотойгоор шүүгээ.

Гурбадахи үдэр Амурай областиинхид Приморин футболистнуудтай наадаха байгаа. Энэл наадаанһаа мүрысөөндэ хэнэй илажа гараха дулдыдаха байжа, харагшадые үшөө урда үдэрһөөнь һанаашархуулжа эхилээ һэн. Амураархин мүрысөөндэ түрүү гарахадааншье болохобди гэжэ доохонуур найдаһаншье байхадаа болоо бэзэ.

Наадаанье эхилбэ. Наадан үедэ шангаар үнгэрөө. 5:1 тоотойгоор амураархин шүүжэ нэгэдэхи һуури эзэлбэ. Манай түлөөлэгшэд хоёрдохи, Приморин футболистнууд һүүлшын һуурида гараа.

Манайхин түрүү һуурида

Түмэр замшадай Үдэртэ зорюулагдажа, Зүүн Сибириин волейбольно командануудай мүрысөөн үнгэрбэ. Мүрысөөнэй түрүүшын наада Эрхүү, Улаан-Үдын волейболистнууд уулзажа нээбэ. Манайхин Эрхүүгэй түмэр замшадые 3:1 гэһэн тоотойгоор шүүгээ. Улаан-Үдын эрэшүүлэй команда Нижнеудинскиин командые 3:1 тоотойгоор, Эрхүүгэй командые 3:0 гэһэн тоотойгоор шүүбэ. Эрхүүгээрхин нижнеудинскиинхидтэ алдаа.

Иигэжэ Зүүн Сибириин түмэр замшадай командануудай мүрысөөндэ волейболоор манайхин түрүү һуури эзэлбэ.

Шэнэ түхэлэй спорт

Сэлэнгэ мүрэнэй сэнхир хүхэ нюрган дээгүүр харсага түргэнөөр шуумайһан катерай хойноһоо хүрин улаан шарайтай спортсменүүд харагдаба.

Уһан дээгүүр санаар һорилго хэдэг энэ спорт тиимэ үргэнөөр үшөөл дэлгэрээдүй юм. Тиибэшье манай Буряадта энэ спортоор һонирхоошод үдэрһөө үдэртэ олошоржол байна. Һаяхан тэдэнэй дунда мүрысөөн үнгэргэгдэжэ туршагдаа.

Тоболой эрьедэ

Тобол голой эрьедэ оршодог Рудна городто 6 мянган харагшадай багтаамжатай шэнэ стадион түхеэрэгдэбэ. Эндэ эгээ түрүүшын футбольно тулалдаан бүри һаяхан үнгэргэгдөө.

Рудна городой түлөөлэгшэд Кустанайска областьдо эгээл хүсэтэй гэжэ тоологдодог «Московский» совхозой командые шүүгээ.

(ТАСС).

Коми республикын кубок

Футболоор Коми республикын кубогта нефть болбосоруулха Ухтинска заводой команда хүртэбэ. Финальна уулзалган дээрэ тус команда Интинскэ № 2 шахтынхидтай үсэдөөр тэмсэжэ түрүү һуурида гараа.

(ТАСС).

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ажалай резервнүүдэй эдир физ... нигууд республикын 25 жэлэй нэрэмжэтэ стадион дээрэ.
С. БАЛДУЕВАЙ ...

Великобританиин Гадаадын хэрэгүүдэй министр Москваһаа мордобо

Великобританиин Гадаадын хэрэгүүдэй министр лорд Хьюм һамгантаяа, тэрээнтэй сут ябалсаһан хүнүүд августын 8-да Москваһаа мордобо.

СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко һамгантаяа, СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министрын орлогшо В. А. Зорин һамгантаяа, Советскэ Союзһаа Великобританида байдаг элшэн сайд А. А. Солдатов болон бусад Великобританиин болон Советскэ Союзай гүрэнэй тугуудаар гоёон шэмэглэгдэһэн Внуковска аэродром дээрэһээ Англиин министрые мордохуулаа.

ХИЛЫН САДАНАҺАА

Ядерна туршалгануудые хорихо тухай Договорто шэнэ гүрэнүүдэй түлөөлэгшэд гар табиба

ВАШИНГТОН, августын 8. ТАСС-ай корреспондентнүүд В. Вашедченко, М. Сагателян иигэжэ дамжуулна:

Агаарта, замбуулинай дайдада, уһан доро ядерна туршалгануудые хорихо тухай договорто энэ договорые зүбшөөһэн оронуудай правительствануудай түлөөлэгшэдэй гар табилгын ёһолол мүнөөдэр Вашингтоной сагаар үглөөнэй 8 час 45 минутада (Москвагай сагаар 15 час 45 минутада) США-гай гүрэнэй департаментда эхилээ. Гар табилгын эхилхын урда тээ США-гай гүрэнэй секретариин уялгые дүүргэгшэ Дж. Болл тобшо мэдүүлгэ хээ.

Австралиһаа США-да байдаг элшэн сайд Говард Бил өөрынгөө правительствын зүгһөө договорто түрүүлжэ гар табяа.

Австралиин элшэн сайдай һүүлээр Мексикын болон Канадын элшэн сайдууд договорто гар табиба. Договорой англи болон ород хэлэнүүд дээрэ бэшэгдэһэн текстнүүдэй табяатай столой дэргэдэ 15 минута болоод лэ элшэн сайдууд удаа дараалуулан ерэжэ, өөһэдынгөө правительствануудай даалгабаряар договорто гар табина.

Үдэрэй турша соо 26 ороной элшэн сайдууд договорто гар табиха байна. Австралиин, Мексикын, Канадын түлөөлэгшэдэй һүүлээр Шэнэ Зеландиин, Индиин, Филиппинэй, Малайн, Либериин, Таиландын, Иранай, Польшын, Бельгиин, Болгариин, Италиин, Ирландиин, Афганистанай, Румыниин, Тунисай, Кипрын, Югославиин, Финляндиин, Чехословакиин, Гондурасай, Венгриин, Чилиин элшэн сайдууд договорто гар табяа.

Договорой текстдэ гар табиһанай һүүлээр элшэн сайдууд тус бүридөө тобшо мэдүүлгэнүүдые хэһэн байна.

Энэ түрүүшын алхамай һүүлээр уласхоорондын шахардуу шанга байдал саашаданһ һуларуулгада, буу зэбсэг хуряалгада зорюулагдаһан шэнэ тодорхой хэлсээнүүд баталагдаха бэзэ гэжэ найдажа байһан тухайгаа тэдэнэр бултадаа элирхэйлэн мэдүүлээ.

ООН-эй Аюулгүйн Сов...

НЬЮ-ЙОРК, августын 8. ТАСС-ай корреспондент Л. Величанский иигэжэ дамжуулна:

Урда-Африкын Республикын правительствын үндэһэ яһанай илгаа гаргаха политика бэелүүлдэг тухай асуудалые Аюулгүйн Совет зүбшэн хэлсэжэ дүүргэбэ. Үсэгэлдэр үглөөнэй заседани дээрэ Аюулгүйн Советэй түрүүлэгшэ Сиверт Нильсен Норвегиин зүгһөө үгэ хэлэһэн байна. Урда Африкада үндэһэ яһанай илгаа гаргаха политика бэелүүлгэһээ уламжалан эб найрамдалда болон аюулгүй байдалда гай түйбэг тохёолдожо болохо байһан тухай эндэ үгэ хэлэһэн Африкын гүрэнүүдэй түлөөлэгшэдэй һанаагаа зобожо байһые манай делегаци яһала зүб гэжэ тоолоно гээд тэрэ мэдүүлээ. Резолюциин проект тухай Сьерра-Леони... сай, Либериин түлөөлэгшэ... иин түгэсхэлдэ үгэ хэлээ. ...нууд Аюулгүйн Советэй гэ... шэ байгаашье һаа, үндэһэ... илгаа гаргадаг политика... асуудал зүбшэн хэлсэлгэдэ ... 32 ороной даалгабаряар ха... байха юм.

Гана, Марокко болон Фи... дурадхаһан резолюциин прое... гүйн Советэй удаадахи ... дээрэ үндэр дуунда табиг... Резолюциин проект хадаа ... рикада буу зэбсэг, али бу... янзын һомо хэрэгсэлнүүды... дахаяа болихыень бүхы гү... резолюциин проект уряална...

Советскэ Союзай туһаламж...

БЕЛГРАД, августын 8. (ТАСС). Газарай хүдэлхэдэ һандарһан Скопле городто Советскэ Союзһаа элдэб ашаанууд улам бүри ехээр абтана. Советскэ Союзай эльгээһэн эм дом болон эдеэ хоолой зүйлнүүд городто абтанхай. 56 вагон цемент үсэгэлдэр эндэ ерээ. Энэ хадаа городые һэргээлгэдэ зорюулан, Советскэ правительствын үгэхэ болоһон цементын тон бишыхан хубинь болоно. Цемент тээһэн шэнэ эшелонууд хүлеэгдэжэ байнхай. Бүри һаяар саахар, гурил болон хюрөөдэһ... городто асарагдаха байна.

Совет Армиин тусхай и... часть городые сэбэрлэхэ ... рине үсэгэлдэр эхилээ. Сов... лон Югославиин правитель... дай хоорондоо үгэеэ ойлго... ёһоор энэ часть Скопле гор... һэн байгаа. Энэ часть хэрэг... хо техникээр хангагданхай... сапернууд газарай хүдэлэлгэһ... жалан городой эгээн лэ ех... дарһан районуудта хүдэлм...

Газарынь үрэжэл ехэтэй болохо

ГАВАНА, августын 8. ТАСС-ай корреспондент М. Бузивский иигэжэ дамжуулна:

Кубада гидротехническэ түхеэрэлгэнүүдэй барилта үргэнөөр хэгдэнэ. Гандадаг газар уһалхын, тэрэшэлэн городууд болон промышленна предприятинуудые уһаар хангахын тулада республика дотор 25 гидротехническэ барилта мүнөө үедэ бодхогдожо байнхай.

Пинар-дель-Рион провинцида малтагдажа байһан Сан-Кристобаль, Сан-Диего гэжэ каналнууд үгаа ехэ удха шанартай. Эдэнние ашаглалгада үгөөд байхада, 40 мянга гаран гектар газар уһалха аргатай болохо.

Мүн лэ энэ провинцида хаалта бодхогдожо байнхай. Энэ х... нөө Кубада баригдажа бай... риальскэ тон томо тулишее... дэг электростанциие, бусад ... ленна предприятинуудые уһ... гаха байна.

Лас-Вильяс провинцида ... лон Сагуа-ла-Гранде гэжэ ... дээрэ бодхогдожо байһан гид... ческэ түхеэрэлгын канал... мянга шахуу гектар газар... юм. Рио-Каута, Пасо Мало, ... седес гэжэ хаалтануудай, ... Буэй гэжэ каналай барилгы... хэгдэхэдэ Ориенте провин... мянган гектар газар үрэжэ... болохо юм.

Скопле городой хүн зондо туһаламж...

БЕРЛИН, августын 8. (ТАСС). Газарай хүдэлхэдэ хохидоһон Скопле городой хүн зондо туһалха фондодо 900 мянга шахуу марка ороод байна. ГДР-тэхи энэ фондодо ниитын организацинууд, мүн республикын олон тоото эрхэтэд мүнгэ... оруулна. Мүнөөдэр Берли... мэр замай табадахи состав... Энэ хадаа газарай хүдэлхэ... доһон хүнүүдтэ хэрэгтэй бо... хала зүйлнүүдые Югослави... ха юм.

Франциин правительство ядерна туршалгада бэлэд...

ПАРИЖ, августын 8. (ТАСС). Францаһаа олон мянган километр холо, Номгон далайн урда талын хубидахи Атолле Муруроада ядерна туршалга хэхэ баазые Франциин правительство байгуулжа байна. Франциин атомна шэнэ бааза барилгада хабаадахын тулада харин легионой 5-дахи полк тиишэ альгээгдээ гэжэ Парижай «Франс-Суар» г... шын газетэ мүнөөдэр ... Франциин сэрэгэй мэргэ... мүнөө байтуулжа байһан ... бомбо туршахын тулада ... хэрэглэгдэхэ юм.

Редактор
Ц. О. ОЧИ...

АФРИКЫН ПРОЛЕТАРИАТ ЖАГСААЛАА ШАНГАДХАНА

Мүнөө үе сагай онсо илгаа юуб гэхэдэ, социальна талаараа адли бэшэ байдалһаа, дарлан мүлжэлгын хамаг формонуудһаа бүхы хүнүүдые сүлөөлхын түлөө тэмсэлдэ уласхоорондын хүдэлмэришэн ангиин үүргын саашанхи хүгжэлтэ болоно.

«Һүүлшын жэлнүүдтэ хүдэлмэришэн ангиин шэнэ отрядууд бүхы дэлхэйдэ мэдээжэ болобо, — гэжэ Н. С. Хрущев заана. — Азиин, Латинн Америкын, Африкын оронуудта 100 миллион шахуу хүдэлмэришэд, алба хаагшад тоологдоно. Тэдэнэр социалис бэшэ оронуудай хүлһэнэй хүн зоной 40 шахуу процентэнь болоно». Уласхоорондын революционно хүдэлөөнэй горитойхон хубинь Африкын хүдэлмэришэн анги болоно. Тэрэнэй тоо 15 миллион хүн.

Харин колонизаторнуудай дарлалта дороһоо үндын бодоһон Африкын хүдэлмэришэн анги өөрын онсо илгаатай юм. Тэрэ илгаань юуб гэхэдэ, колонизаторнууд Африкаһаа промышленность болон хүдөө ажахыда хэрэгтэй түүхэй эд шүүрдэн абаашахаһаа ондоо юумэндэ һанаа табидаггүй байгаа. Тиимэһээ эндэ түүхэй эд хэрэгсэл болбосоруулха промышленность хүгжөөгдөөгүй, энэ ушар дээрэһээ фабрика, заводуудта ажалладаг хүдэлмэришэд үсөөн, хүдөө ажахыда ажалладаг зониинь олон байһан.

Африкын олонхи оронуудай национальна буржуази үшөөл һула, промышленна ехэ ехэ предприятинуудые байгуулхаар хүл дээрээ үшөө гараагүй. Түбэй газарнуудта промышленна үйлэдбэриин хүгжөөгдөөгүй дээрэһээ хүдэлмэришэд элдэб жэжэ предприятинуудта таранханхай. Жэшээнь, 1958 ондо Кенидэ гурбан предприяти бүхэнэй хоёртоо оройдоо 5 хүн хүдэлдэг байгаа. 1956 ондо Нигериин бүхы предприятинуудай дүрбэнэй нэгэндэ 100 хүн хүдэлдэг байһан. Нэгэ предприяти дээрэ хүдэлмэришэдэй удаан саг соо хүдэлхэгүй ушар олон. Тэдэнэй олонхинь эдэлжэ байһан газараа алдахагүйе оролдон, предприятида нэгэ хэды саг соо хүдэлмэриһэнэйнгөө һүүлдэ дахяад хүдөө нютагаа зөөдэг заншалтай. Энэ ушар дээрэһээ хүдэлмэришэдэй олоширхо, хүгжэн болбосорхо, мүн хүдэлмэришэн ангиин политическэ зорилгоёо зүбөөр мэдэрэн ойлгохо хэрэгтэ һаад тохёолдодог байна.

Гэбэшье жэл ерэхэ бүри Африкын хүдэлмэришэн анги өөрынгөө зэргые олошируулна, жагсаалаа шангадхана, эмхидхэлээ һайжаруулна. Яһала хүгжэнги горно промышленностьтай Урда Африкын республикада пролетаринадай тоо 2,3 миллион, Конгодо —1 миллионһоо дээшэ, Мароккодо — миллион шахуу, Хойто болон Урда Родезидэ — миллион шахуу хүн болоно. Мүн Нигериин, Анголын пролетариат улам олоширжо байна.

Африкын хүдэлмэришэд тон хүндэ байдалда ажалладаг, ажаһуудаг гэшэ. Хэдэн олохон гүрэн колониальна дарлалта доро байһаар, эдэ оронуудай хүдэлмэришэд гансахан экономическа хүндэ хүшэр байдалтай бэшэ, үшөө политическэ талаар ехээр доромжологдоно. Мүн политическэ эрхэ сүлөөтэй болоһон зарим гүрэнүүдтэнь хүдэлмэришэн ангиин байдал тон хүндэ. Олохон гүрэнүүдэй экономикын һалбаринуудта харин гүрэнүүдэй капитал эзэрхэһээр зандаа.

Харин гүрэнүүдэй компаниинуудай предприятинуудта ажалладаг хүдэлмэришэд тон ехээр мүлжэн дарлагдана. Тэдэ компаниинууд олонхи ушарта нютагай хуули ёһые тоодоггүй, өөһэдынгөө полици, пропагандистска аппарат барижа байдаг. Бүхэли үдэр, аяар 12 час соо ажалладаг хүдэлмэришэдтэ капиталистнууд тон багахан салин түлэхэ зуураа, тэдэнэй ажаһуудалда ямаршье анхарал хандуулдаггүй байна.

Африканецуудые ажалда абахадаа, мүн салин хүлһэ түлэхэдөө яһанай илгаа гаргадаг: хара шарайтай африканецууд эгээл хүндэ хүшэр ажалда хүдэлдэг байбашье, сагаан шарайтай хүдэлмэришэдһөө 10—12 дахин бага салин абадаг юм.

Предприятинуудай эзэд баяшуул үйлэдбэри дээрэ элдэб гэнэ оһолой болохогүйе сахилгада анхарал огто табидаггүй байна. Юуб гэхэдэ, тиимэ хэмжээнүүдтэ гаршалагдаһан доллар бүхэн продукциинь өөрынь үные дээшэлүүлхэ, олзо доходыень бага болгохо ха юм. Энээн тушаа Англиин экономист В. Л. Аллен иигэжэ бэшэнэ: Зүүн Африкада сайн плантаци дээрэ ажаллажа байһан хүдэлмэришэн гэнэ оһолоор хургаяа таһалжархиг даа, тэрээндэ тэдхэмжэ үгтэхэһөө байха, өөрыень ажалһаань дары намнаха.

Предприяти болон плантацинуудта элдэб харуулшад, зонхилогшод дуран соогоо ашалалдадаг заншалтай. Хүдэлмэришэдэй зааxан лэ гэм хээ һаа, тэдэнэр дураараа яладa унагаадаг, сохидог байна. Урда Африкын республикын, Испаниин колониинуудай плантаци дээрэ ажаллажа байһан хүдэлмэришэдые алаһаншье ушар олон.

Мүлжэлгэ дарлалтын ёһо журамай хэды хатуу шанга байбашье, Африкын хүдэлмэришэд ажабайдалаа һайжаруулхын түлөө тэмсэлдэ сухарижа үгэнэгүй. Африкын гүрэнүүдтэ улам үргэдэжэ байһан забастовконууд энээнэй бодото гэршэ болоно. 1958 онһоо 1962 он болотор Африкада болоһон забастовконуудта 2,5 миллион хүн хабаадалсаа. Мүнөө жэлдэ хүдэлмэришэдэй хүдэлөөн улам үргэдэжэ байна. Энэ хүдэлөөндэ хүдэлмэришэдэй нэгэдэл улам бэхижэнэ, ангиинь, политическэ үзэл бодол дээшэлжэ, бултанайнгаа эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэлые улам шангадхана. 1963 оной февральда Хойто Родезиин эзэд баяшуул зэдэй руда малтадаг руднигай сагаан шарайтай 80 хүдэлмэришэдые ажалһаань хаяһан байна. Тэдээндэ талархалаа харуулан, хара шарайтай хүдэлмэришэд эрилтыень дэмжэлсээ һэн.

Байгша оной февральда Конгын хэдэн городуудай транспортна компаниин хүдэлмэришэд забастовко хэжэ, салин хүлһөө дээшэлүүлхэ эрилтэ табиһан байна. Тэдэнние портнуудай хүдэлмэришэд, түмэр замшаг дэмжэлсээ. Табиһан эрилтыень эзэд баяшуулай хаража үзэхэбди гэжэ үгэеэ үгэһэн хойно забастовко хэгшэд ажалдаа гараһан байна.

Нигериин Лагос портын хүдэлмэришэдэй февраль һарада салин хүлһөө дээшэлүүлхэ эрилтэтэйгээр хэһэн забастовко сухаришагүй хатуу, тон ехэ эмхи журамтай байһан. Полициин тэрэ забастовко дарахые оролдоходо, хүдэлмэришэд сухарингүйгөөр тулалдажа ороо. Тэндэ хэдэн хүдэлмэришэд шархатаһан, олохон хүн арестовалагдаа. Хэдэн хоногой үнгэрһэн хойно үшөө 6 портын хүдэлмэришэд лагосойхидые дэмжээд, забастовко бүхы орон доторнь дэлгэрээ.

Иимэ ушар Мароккодо, ЮАР-та, Англиин колони Свазилендэ, бусад оронгдо болоёжол байдаг. Забастовкын үедэ хүдэлмэришэд гансахан экономическа бэшэ, харин политическэ эрилтэ хэдэг болоо. Колониализмда эсэргүү тэмсэлэй болодоггүй нэгэньшье газар Африкада үгы болоно байна. Хүдэлмэришэдэй демонстрантнуудай урдаһаа полици, зэбсэгтэ хүсэн, нюдэнһөө нёлбоһо гоожуулдаг газ хэрэглэгдэнэ.

Африкын ажалшадай хүдэлөөнэй экономическа эрилтэнүүд политическэ зорилгонуудтай нэгэдэжэ, эндэхи олон оронуудай бэеэ даанхай байдалтай болохо хэрэгтэ ехэ үүргэ дүүргэнэ, мүн колониальна дарлалта доро байһан зонуудта дайшалхы жэшээ болоно. Ганада 1950 ондо болоһон бүхэнациональна забастовко 1951 оной һунгалтада «Конвент» гэжэ арадай партиин илалта туйлаха арга олгоо һэн.

Тиигэжэ Гана 1957 ондо бэеэ дааһан эрхэ сүлөөтэ гүрэн болоһон байна. Тэрэшэлэн Бельгиин колони байһан Конгын горнягуудай ехэ забастовко 1960 ондо оронoo бэеэ даанхай гүрэн болгохо үндэһэ һуури бэлдэһэн юм.

Ажалшадай тэмсэлые үргэдхэхэ хэрэгтэ хүдэлмэришэдэй профсоюзуудай организаци ехэ үүргэ дүүргэнэ. Колонизаторнуудай засагай ехээр һаад хэдэг байбашье һаань, Африкын хүдэлмэришэдэй профсоюзууд байгуулагдажа, ажалшадай эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэлэй үргэн харгыда гарана. Мүнөө эндэхи профсоюзуудай зэргэдэ 3 миллионһоо дээшэ ажалшад жагсанхай.

1961 ондо бүхэафриканска профсоюзуудай федераци байгуулга Африкын хүдэлмэришэнэй хүдэлөөндэ тон шухала үүргэ дүүргэһэн. Тэрэнэй түрүүшын конгрессто энэ түбиин 40 шахуу оронуудай профсоюзна организацинууд хабаадалсаһан байха юм. «Империализмда, колониализм болон неоколониализмда, феодализмда, хорото ябуулгада, хүниие хүнэй дарлан мүлжэхэ бүхы формонуудта эсэргүү тэмсэл ябуулха, Африкын бүхы ажалшадай нэгэдэлые хамгаалха» гэһэн уряае профсоюзуудай федерациин ажал ябуулгын үндэһэ һуури болгон конгресс баталан абаа һэн.

Федерациин ажал ябуулгын иимэ программада империалистнууд болон колонизаторнуудай дурагүй байханьмэдээжэ. Тэдэнэр Африкын профсоюзуудай Федерацие бутарган һалгахын тула элдэб арга хэрэглэнэ. Америкын империалистнуудай мэдэлдэ байдаг «сүлөөтэ» профсоюзуудай уласхоорондын конфедераци гэхэ мэтын хархис организацида Африкын зарим профсоюзууд абташаһан байгаа. Теэд Африкын олохон профсоюзууд тэдэниие шүүмжэлжэ хаяһан байна.

Африкын түрүү профсоюзууд ажалшадай эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэлдэ ехэ үүргэ дүүргэдэгшье һаа, революционно политическэ партинуудай үүргэ дүүргэжэ шадахагүй байна. Сүлөөрэлгын революцие шата дамжуулан эсэстэнь хүргэхын, общественные үндэһөөрнь хубилгахын түлөө Африкын хүдэлмэришэн ангиин, бүхы ажалшадай тэмсэлые коммунис партинууд толгойлно. Ажал ябуулгын тон бэрхэшээлтэй байдалтайшье һаа, коммунис партинууд ЮАР, Алжир, Марокко, Тунис, Судан, болон бусад оронуудта амжалтатайгаар ажаллана.

Мүнөө Африкын хүдэлмэришэн ангиин, тэрэнэй дайшалхы отряд — коммунис партинуудай урда тон харюусалгатай зорилгонууд табигданхай. Африкын олонхи оронуудай политическэ талаараа бэеэ даанхай байдалтай болохолоор, национально-сүлөөрэлгын революциин түрүүшын шата дүүрэе. Мүнөө общественынгоо хүгжэлтые ямар замаар ябуулха тухай асуудал тэдэ гүрэнэй урда табигдана. Иимэ эрхэ байдалда национальна болон патриотическа хүсэнүүдые хүдэлмэришэн ангиин өөрыгөө тойруулан нягтаар жагсааха шадабариһаа империализмда, феодализмда эсэргүү, демократическа революцие амжалтатайгаар түгэсхэхэ хэрэг дулдыдаха байна.

Д. Касаткин. (ТАСС).

БУРЯАД ҮНЭН
4-дэхи нюур
1963 оной августын 10.

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Ула... улица ЛЕНИНА, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. ...тора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата—... отделов: сельскохозяйственного производства и парт... жизни—47-59, 35-14, промышленного производства и па... ной жизни—48-89, 33-61, корректорская—35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологич... —24-74, советского строительства и быта—34-93, рабо... ров и писем—25-41, 38-30, информации—32-74 и перево... 34-05.

гор. Улан-Удэ, типография Министерства культур... Бурятской АССР.

Н00495. Зак. № 44...